

Olewiku 3. erastisa.

Olewik'u

Politika Kalender 1901

Turjewis, 1901.

Trakitud A. Brenzheini jaores.

Palun adressi tähele panna.

Surielwis tehakse niisama hea töö palin odawa amine Raatuse nül. nr. 18—20.

E. Bernstein

uus

Riia auruwärwimise wabrik ja keemiasliku pesemise koda

Raatuse nül. nr. 18—20, Surielwis.

Tööbald: Wanutamine, wärwimine, pressimine, delateerimine, keemialit pesimine ja plekkidest puhastamine.

Töötamise jõud: Kuni 3000 kühnart päewas.

Hinnad: Wanutamine, wärwimine ja pressim. 10 l. kühnar;

Täiswillase riide wanutam. ja " 4 " "

Wanutamata riide wärwim. ja " 8 " "

Wanutatud riide raamimine ja " 3 " "

Wanutamata riide pressimine alfi. " 2 " "

Peale selle olen ma kohalike elanikkude tarwitust tähele pannes keemiasliku pesemisekoja sisse seadnud, milles kõige paremad wäljamaalt toodud masinad töötawad, nõnda et ta kõige suurem ja kõige paremine sisseseatud pesemisekoda siin linnas on ja mul sellep. wõimalik on head tööd wäga odawa hinnaga teha. Keemiaslikus pesemises wõetakse wastu:

Naisterahwaste pallidel, wõeraspidudel läimise ja m. riided, meelterahwaste ilikonnad, ilikunud, muudrid jne. Pesemise suures wõetakse ka lamgorni riidest higiläige wälja, ka saowad wolged ja walljad lastekunud puhtaks pestud ja tarwilisel korral pleegitatud, walged ja wärwitud nahkled ja sulged ääred puhastatud ja niisama pestakse ja haritakse, ka pörmanda ja plüschleid, tiklused, woodi ja lastetelid puhtaks.

Agasuguste omaoetud riide wanutamisest, wärwimisest ja pressimisest toimendatakse eeskuslikult hästi ja õige odaawaste!

Aupakkimist

M. Bernstein,

auruwärwimisekoja omanik.

Raatuse nül. omas majas, nr. 18—20.

Palun, laste Surielwis Raatuse nül. nr. 18—20 teha.

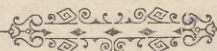
Palun adressi tähele panna!

Olewiķu

Politika kalender

1901

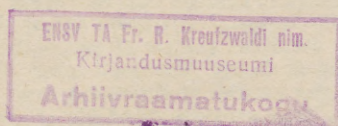
Olewiķu III. erasiļa.

Jurjewis, 1900.

A. Grenzsteini krāf.

Дозволено цензурою — Юрьевъ, 16 октября 1900 года.

1954: 1492 ✓

Märkide seletamine.

noor kuu.

esimene weerand.

täis kuu.

viimne weerand.

Mästa ajad.

Kewade algab	8. märtsil
Suvi	" 9. juulil.
Sügise	" 10. septembril.
Talw	" 9. detsembril.

Päitese ja kuuwarjutused 1900.

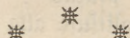
1901. aastal on 2 päitese ja 2 kuuwarjutust.

1) Täieline päitese warjutus on 4. mail. Ei ole Europas näha.

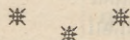
2) Ringujuline päitesewarjutus on 28. oktoobil. Warjutus on päitese tõusu ajal.

3) Jaoline kuuwarjutus on 14. oktoobil. Warjutus algab kell 4 25 m. p. l., lõpeb kell 7 25 m. õhtu.

4) Kuu warjutus maatera poolwarju läbi 20. aprillil. Ei ole meil näha.

Wäljamaa kalender on meie omast 13 päewa ees.

Mõned sündmused.

	A. p. Kr.
Wene riigi alustus	862
Surjewi linna asutus	1030
Geetlased wõidawad Rootsimaa pealinna Sigtuuna ära	1118
Sakslased tulewad Liivimaale	1159
Kristiustku tuuakse Liivimaale	1186
Riia linna asutus	1201
Geetlaste juur wõit sakslaste ja lätlaste üle Ümera jõel	1210
Õnnetu Paala lahing ja Lembitu surm	1217
Tallinna linna asutus	1218
Pärnu linna asutus	1254

	a. p. Kr. i.
Harjumaa suur mäss	1343
Trüfikunsti ülesleidmine	1440
Luteruse usu hakatus	1517
Kieweli Gestickeeli Rooma usu katekismus ilmub	1517
Luteruse usu hakatus meie kodumaal	1523
Luteruse weike katekismus Gestickeeles	1553
Gesticlaste wiimine wastuhakkamine	1560
Ordu lõpp, Poola walitsuse hakatus meie kodumaal	1561
Esimene Wenefeeeli raamat trükitakse	1564
Meie kodumaa saab Rootsi walitsuse alla	1629
Rootsi kuningas, Gustaw Adolf ajutab ülikooli Surjewi	1632
Wana katt meie maal	1657
Suur nälg Liiwi- ja Gesticmaal	1695
Peterburi linna asutus	1703
Meie kodumaa saab Wene walitsuse alla	1710
Teine katt meie maal	1710
Terwe piibel Gestickeeles	1739
Wilbe-Hupel, „Lühikesse õpetusse“ ilmub iga nädala Põltsjamaal	1766
Esimene Soomekeeli ajaleht ilmub	1776
Praeguse Surjewi ülikooli asutus	1802
Soomemaa saab Wene walitsuse alla	1809
Prantslased Moskwas	1812
Wabaduse kuulutus Gesticmaal	1817
Wabaduse kuulutus Liiwimaal	1819
D. W. Masingi Gestickeeli ajaleht ilmub	1821
Liiwimaal pannakse esimesed priinimed	1822
Krimmi sõja hakatus	1853
Kalewipoeg ilmub	1859
Wabaduse kuulutus Wenemaal	1861
Türgi sõja hakatus	1877
Rahukohtute sisseseadmine Balti kubermangudes	1889
Keiser Nikolai II. walitsuse hakatus	1894
Keiser Nikolai II. kroonimine	1896
Üleüldine rahwa lugemine Weneriigis	1897

Januar.

**1	E.	Alari päew.	14
2	R.		15
3	T.		16
4	N.		17
5	N.		18
**6	L.	Kolme tüniga p.	19

7	P.	1. P. p. 3. l. p. ☾	21
8	E.		20
9	T.		22
10	R.	Paawli p.	23
11	N.		24
12	N.		25
13	L.		26

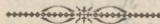
14	P.	2. P. p. 3. l. p. ☾	27
15	E.		28
16	T.		29
17	R.	Tõnise p.	30
18	N.		31
19	N.		1
20	L.		2

21	P.	3. P. p. 3. l. p. ☾	3
22	E.		4
23	T.		5
24	R.		6
25	N.	Paawli ümb. p.	7
26	N.		8
27	L.		9

28	P.	9. P. e. Krist. üll. p.	10
29	E.	☾	11
30	T.		12
31	R.		13

Laadad.

Kuberm. walitjuse käsu jä-
rele ei ole luba ei laup. ega
pühap. laata pidada, waid
tui nõnda juhtub, peetalle ta
järgmisel tööpäewal ära.

Januar.

7. Jurfewis, 3 näd.
7. Orgital, 2 p
7. Riias, 3 p.
7. Mõrus, 3 p.
8. Walgas, 2 p.
10. Heinastes, 2 p.
10. Saapsalus, 2 p.
10. Rasinal, 2 p.
11. Jõehtmes, 2 p.
17. Kolumeres, 2 p.
20. Raplas, 2 p.
25. Wiljandis, 3 p.
27. Rakweres, 2 p.
- Pärnus wiimsel es-
masp. ja teisip. ja-
nuaril.

Webruar.

2. Baltiskis, 2 p.
3. Wiljandis, 8 p.
3. Reblastes, 2 p.
4. Jurfewis, 2 p.

Februar.

1	R.		14	
*2	R.	Rititula päew	15	4. Rāginamāel, S.-Lāht-
3	L.		16	rus, 2 p.
4	P.	8. P. e. Krist. ūl. p.	17	4. Mōrus, 1 p.
5	E.		18	6. Paides, 2 p.
6	T.		19	6. Marvas, 2 p.
7	R.		20	8. Malgas, 2 p.
8	R.		21	12. Kuresaares, 10 p.
*9	R.	} Wōinādal	22	15. Miljandis, 2 p.
*10	L.		23	15. Riias, 8 p.
11	P.	Paastu pūha	24	15. Alatskiwil, Minal 1 p
12	E.		25	18. Jōhwis, 3 p.
13	T.	Wastla päew	26	20. Oisus, Tūri k. 2 p.
14	R.	Tuha päew	27	20. Kivilos, Harjum. 2.
15	R.		28	22. Mōrus, 8 p.
16	R.		1	23. Orisaares, Saare-
17	L.		2	maal, 2 p.
18	P.	1. P. paastus	3	23. Sutlemas, 2 p.
19	E.		4	23. Hageris, 2 p.
20	T.		5	24. Kulinas, 1 p.
**21	R.	Palwe päew.	6	27. Amblas, 2 p.
22	R.		7	28. Pilguse m. Saare-
23	R.		8	maal, 2 p.
24	L.	Madise päew	9	— Audrus, reedel enne
25	P.	2. P. paastus.	10	Wastlapäewa; Lihulas
26	E.		11	esmasp. enne Wastla-
27	T.		12	päewa.
28	R.		13	

Märts.

1. Rodijärwes, Jurjewi maak.

M ä r t s.

1	N.		14	
2	N.		15	
3	L.		16	
4	P.	3. P. paastus.	17	1. Maimaflweres.
5	E.		18	3. Rannus.
6	T.		19	3. Raka mal. Amblas,
7	R.		20	2 p.
8	N.	Kewade algab.	21	4. Kasnal.
9	N.		22	5. Kallastel, Rodamere k.
10	L.		23	— Raplas, esimesel selle
				kuu esmasp. 2 p.
11	P.	4. P. paastus.	24	9. Laikweres, 2 p.
12	E.		25	9. Matlas.
13	T.		26	10. Wasknarmas, 3 p.
14	R.		27	10. Ruhjas.
15	N.		28	10. Pikajärwe Ritsse kõrtsi
16	N.		29	juures.
17	L.		30	12. Woldis.
				12. Wäike-Milas.
18	P.	5. P. paastus.	31	13. Wana-Pranglis.
19	E.		1	13. Kär gula Sulbi alemis.
20	T.		2	15. Kellamäe mõisas, 2 p.
21	R.		3	15. Paides, 2 p.
22	N.		4	20. Sõristes.
23	N.		5	20. Ilukal, 2 p.
24	L.		6	20. Wana-Antslas.
				20. Kloogas.
**25	P.	Palmipunde p.	7	— Keila kiriku juures
26	E.	[P. Maarjap.	8	esmasp. pärast 3. püha
27	T.		9	paastus.
28	R.		10	— Neljap. enne Suurt
**29	N.	Suur Neljap.	11	Neljap. Walguta m.
**30	N.	Suur Keede. 	12	
31	L.		13	

April.

**1	P.	1. Ülestõusm. p.	14	
**2	E.	2. Ülestõusm. p.	15	
*3	T.	3. Ülestõusm. p.	16	
*4	R.		17	
*5	N.		18	
*6	R.		19	
*7	E.		20	
8	P.	1. P. p. ül. p.	21	
9	E.		22	
10	T.		23	
11	R.		24	
12	N.		25	
13	R.		26	
14	E.		27	
15	P.	2 P. p. ül. p.	28	
16	E.	[Künni p.	29	10. tüüvi nädal.
17	T.		30	1
18	R.		1	2
19	N.		2	3
20	R.		3	4
21	E.		4	5
22	P.	3. P. p. ül. p.	5	6
**23	E.	Reiserinna n. p.	6	7
24	T.	[Jüri p.	7	8
25	R.		8	9
26	N.		9	10
27	R.		10	11
28	E.		11	
29	P.	4. P. p. ül. p.	12	8. tüü-
30	E.		13	

April.

1. Wastse-Pranglis.
1. Sadukülas.
5. Preedi wallas, Koeru k. 2 p.
6. Puntsnikus.
8. Riias, 4 p.
8. Pilguse m. Saarem.
10. Võrus, 2 p.
10. Matlas, 2 p.
10. Wafulas, Jürjewi maak.
11. Hue Põwes, Saarem. 3 p.
12. Hellamaal, Hissi k. 2 p.
12. Soonistes, 2 p.
14. Piknurme kõrtsi j. Sadukülas.
15. Kriüneris.
16. Walgas, 2 p.
16. Sulaojal, Kambja k.
16. Ahjas, 2 p.
17. Hõos, 2 p.
18. Hissis.
19. Alamustes.
19. Tõrwas.
20. Ruhjas.
20. Otepäas, 2 p.
- Hue-mõisas, Kose k. esimesel esmasp. pärr.
- Jüri p.

M a i.

1	T.			14	
2	R.		ist nädal.	15	
3	R.	Nisti leidm. p.		16	20. Koosal, 2 p.
4	R.			17	20. Anijas, Harju-Jaani k. 2 p.
5	L.			18	22. Soodlas, 2 p.
**6	P.	5. P. p. illest. p.		19	— Pärnus esmap. ja teisp. enne Jüri p.
7	E.	[Reisri h. f. p.]	7. tähtsi nädal.	20	23. Järvakandis, 2 p.
8	T.			21	— Rakweres, esmasp. ja teisp. p. Pihawõtet, 2 p.
9	R.	Nigula päew.		22	— Paides, esimesel neljap. p. Pihawõtet, 2 p.
**10	R.	Taewam. pühk		23	— Wiljandis, nädal p. Suurt Neljap.
11	R.			24	— Palmis, kolmap. p. Pihawõtet, 3 p.
12	L.			25	24. Jäädemeestel, 2 p.
13	P.	6. P. p. ül. p.		26	25. Parisi m. Põlwa k.
**14	E.	Kroonimise p.	6. tähtsi nädal.	27	28. Misfus.
15	T.			28	— Pihulas, nädal p. Pihawõtet.
16	R.			29	28. Reolas.
17	R.			30	28. Kuivajõe, Kose Hue-mõisas.
18	R.			31	29. Kaiaweres.
19	L.			1	
**20	P.	1. Nelipühi ☺	5. tähtsi nädal.	2	
**21	E.	2. Nelipühi		3	
*22	T.	3. Nelipühi		4	
23	R.			5	
24	R.			6	
**25	R.	Reisri pr. f. p.		7	
26	L.			8	
27	P.	Kolmainu J. p.	4. tähtsi nädal.	9	1. Karilatis, 2 p.
28	E.			10	5. Sangastes.
29	T.			11	9. Wõõbus.
30	R.			12	
31	R.			13	

Mai.

Juni.

1	R.		bal.	14	
2	L.			15	— Poodis, Wiljandi maak. päew p. Tarminemise püha.
3	P.	1. p. p. 3 a. J. P.	3. tänni nädal.	16	
4	E.			17	
5	L.			18	
6	R.			19	
7	R.			20	
8	R.			21	
9	L.	Suwi algab		22	
10	P.	2. p. p. 3 a. J. P.	2. tänni nädal.	23	
11	E.			24	
12	L.			25	
13	R.			26	
14	R.			27	
15	R.			28	
16	L.			29	
17	P.	3. p. p. 3 a. J. P.	1. tänni nädal.	30	
18	E.			1	
19	L.			2	
20	R.			3	
21	R.			4	
22	R.			5	
23	L.			6	
**24	P.	4. p. p. 3 a. J. P.		7	
25	E.	[Jaani p.		8	
26	L.			9	
27	R.	7. magaja päew.		10	
28	R.			11	
*29	R.	Peetri P. p.		12	
30	L.	Paawli mälest. p.		13	

Juni.

1. Wastse-Kuustes.
11. Mustwees, 3 p.
13. Amblas.
16. Rakweres, 2 p.
18. Walgas.
20. Paides.
20. Palsms.
20. Tallinnas, aastalaat 2 näd.
20. Riias, aastalaat 3 n.
20. Wõrus.
22. Wiljandis.
23. Keilas.
24. Kalle m. Järwa maak.
12. Jürjewis esmap. enne Jaani-päewa nädalat.
27. Tallinnas.
29. Tarmastus.

Juli.

2. Karksis.
- Pärnus, esimesel selle kuu esmasp. ja teisip.
10. Kuresaares, 12 p.
20. Riias, 3 p.
20. Pärnus, 3 näd.

Juli.

1	P.	5. p. p. 3 a. J. P.	14	August.	
2	E.	Heina Maarja p.	15		
3	T.		16		
4	R.		17		
5	N.		18		
6	R.		19		
7	L.		20		
8	P.	6. p. p. 3 a. J. P.	21	1. Säärel, Saarem. 3 p. 9. Adfelix. 10. Moisekatsis. 10. Walgas. 12. Patiz, Saarde k. 2 p. 15. Helmes. 2 p. 15. Marienburgis 18. Häädemeestel, 2 p. 24. Ruhjas. 24. Wastje-Mõos. 24. Wastemõisas, 2 p. 24. Roosa mõisas, 2 p. 26. Wõrus. 28. Kilingis. 29. Lelles. 30. Raansus.	
9	E.		22		
10	T.	7. wennaste p. 	23		
11	R.		24		
12	N.		25		
13	R.	Mareti päew	26		
14	L.		27		
15	P.	7. p. p. 3 a. J. P.	28		
16	E.	[Apostlite l.p.]	29		
17	T.		30		
18	R.		31	September.	
19	N.		1		
20	R.		2		
21	L.		3		
**22	P.	8. p. p. 3 a. J. P.	4		
23	E.	[R. E. n. Maarja M.]	5		
24	T.		6		
25	R.	Jakobi päew. 	7		
26	N.		8		
27	R.		9		
28	L.		10		
29	P.	9. p. p. 3 a. J. P.	11		
30	E.	[Olewi päew.]	12		
31	T.		13		

August.

1	R.	Peetri ahelatep. ☼	14	
2	N.		15	8. Rõuges.
3	N.		16	8. Põlwas.
4	L.		17	8. Turtewis, 3 p.
5	P.	10. p. p. 3 a. J. P.	18	9. Kasknas.
*6	E.	Kristuse seletam. p.	19	9. Kiwi-Migalas, 3 p.
7	L.		20	9. Adselis.
8	R.		21	9. Paju m., Saarem.
9	N.	☾	22	10. Oppis, Saarem. 2 p.
10	N.	Lauritsa päew.	23	10. Järwakandis.
11	L.		24	10. Paides, 2 p.
12	P.	11. p. p. 3 a. J. P.	25	10. Sürgaweres.
13	E.		26	10. Goldres.
14	L.		27	10. Muhu - Suuremõisas, 4 p.
15	R.	Kullki-Maarja p.	28	11. Koigi m., Saarem, 3 p.
16	N.	☺	29	12. Wana-Antslas, 2 p.
17	N.		30	13. Pööraweres.
18	L.		31	15. Watlas, 2 p.
19	P.	12. p. p. 3 a. J. P.	1	15. Cortis, 2 p.
20	E.		2	15. Põltsamaal, 2 p.
21	L.		3	15. Kuresaates, 3 p.
22	R.		4	16. Amblas, 2 p.
23	N.	☾	5	16. Kirepis, 2 p.
24	N.	Pärtli päew.	6	18. Rasinal.
25	L.		7	18. Orgital.
26	P.	13. p. p. 3 a. J. P.	8	19. Audrus, 2 p.
27	E.		9	20. Harwas, 3 p.
28	L.		10	20. Wändras, 2 p.
*29	R.	Johan. surm. p.	11	20. Ramastus.
30	N.	☼	12	20. Keenis.
31	N.		13	

September.

1	Q.		14
2	P.	14. p. p. 3 a. J. P.	15
3	T.		16
4	E.		17
5	R.		18
6	N.		19
7	N.		20
8	Q.	Usfi-Maarja p. ☾	21
9	P.	15. p. p. 3 a. J. P.	22
10	E.	Sügisel algab.	23
11	T.		24
12	R.		25
13	N.		26
14	N.	Risti ülend. p.	27
15	Q.	☺	28
16	P.	16. p. p. 3 a. J. P.	29
17	E.		30
18	T.		1
19	R.		2
20	N.		3
21	N.	Madise päew	4
22	Q.	☾	5
23	P.	17. p. p. 3 a. J. P.	6
24	E.		7
25	T.		8
*26	R.	Johanneste õpet. p.	9
27	N.		10
28	N.		11
29	Q.	Mihkli päew ☼	12
30	P.	18. p. p. 3 a. J. P. Lõik. p.	13

20. Laanemetsas.
 21. Haanes, Madise k.
 21. Sannas.
 21. Baltiskis.
 21. Keolas.
 22. Palmis.
 23. Kaiaueres, Patastel, 2 p.
 24. Pihulas, 2 p.
 24. Mijlandis, 2 p.
 24. Mõrus, 2 p.
 24. Suttlemas.
 25. Hageris, Harju maak.
 25. Mustjalas, Saarem.
 25. Arulas, 2 p.
 25. Härdes.
 26. Tollinnas, 3 p.
 26. Aurelaates, 2 p.
 29. Keblastes, 3 p.
 29. Keilas, 3 p.
 29. Alatskimil.
 29. Tursewis, 3 p.
 29. Kavanurmes, 3 p.
 29. Walgas, 2 p.
 29. Mahukülas, 2 p.
 29. Wastselinnas.
 29. Rakweres, 3 p.

Oktober.

1. Graßweres.
 1. Roodes, Saarem.

Oktober.

1	E.	Maarja laitsm. p.	14	
2	T.		15	1. Lugeses, 3 p.
3	R.		16	1. Kaarma Suuremõisas, Soarem. 3 p.
4	R.		17	1. Heinastes, 3 p.
5	R.		18	2. Mastemõisas, 2 p.
6	R.		19	2. Rakweres, 3 p.
7	P.	19. p. p. 3 a. J. P.	20	2. Rannus.
8	E.		21	2. Suures-Pähtsus, 2 p
9	T.		22	4. Pähtsus, 2 p.
10	R.		23	4. Kolumeres, 3 p.
11	R.		24	4. Tõhvis, 3 p.
12	R.		25	4. Huustakus, 2 p.
13	R.		26	— Raplas esimesel reedel pärast Mihkli päewa.
14	P.	20. p. p. 3 a. J. P.	27	— Tõelehtmes nädal p. Mihkli päewa.
15	E.		28	5. Awinurmes, 2 p.
16	T.		29	5. Mõõbsus.
**17	R.	Borfi päew	30	6. Luutsnikus.
18	R.	Luukase päew	31	6. Tarvastus, 2 p.
19	R.		1	7. Preedis.
20	R.		2	8. Haapsalus.
**21	P.	21 p. p. 3 a. J. P.) Keisri hra tr. p. ☾	3	9. Paekweres, 2 p.
**22	E.	Lut. usu illesw. p.	4	9. Kärjala Sulbis.
23	T.	[R. Maarja p.	5	10. Taalis.
24	R.		6	10. Kõos, 2 p.
25	R.		7	10. Moisekatsis, 2 p.
26	R.		8	10. Mafulas, Turjewi m.
27	R.		9	11. Paatres, Sangaste k.
28	P.	22. p. p. 3 a. J. P.	10	12. Soonistes, 2 p.
29	E.	☺ [Siim. Juudas	11	12. Hellamaal.
30	T.		12	12. Hissis, 2 p.
31	R.		13	

November.

1	N.	Pühade päew	14	
2	R.	Hingede päew	15	
3	L.		16	
4	P.	23. p. p. 3 a. J. P.	17	15. Rustiweres, 2 p.
5	E.		18	15. Piknarmes, Kursti kihk. 3 p.
6	T.		19	15. Orikus, 2 p.
7	R.		20	15. Takeperas.
8	N.		21	15. Rägina mäel, Suure- Rähiras, 3 p.
9	R.		22	16. Ahjas, 2 p.
10	L.	Mardi päew	23	17. Matlas.
11	P.	24. p. p. 3 a. J. P.	24	18. Sindis.
12	E.	[Mart. Piiskop]	25	18. Mõnistes.
13	T.		26	19. Kulinas.
**14	R.	Reisri ema sünd. p.	27	20. Poofis, Lindoral.
15	N.		28	20. Mändras, 3 p.
16	R.		29	22. Missis.
17	L.		30	23. Mäna-Antslas.
18	P.	25. p. p. 3 a. J. P.	1	23. Raanitsel.
19	E.		2	25. Arulas, 2 p.
20	T.		3	25. Sika kõrli juures, Mustjalas 3 p.
21	R.	Leemeti Maarja p.	4	28. Tõgewas.
**22	N.	Troonip. sünd. ja	5	28. Missus.
23	R.	[nimep.]	6	28. Walgas.
24	L.		7	
25	P.	26. p. p. 3 a. J. P.	8	November.
26	E.	[Surn. p. Kadri p.]	9	1. Jurewis.
27	T.		10	1. Kärus, 2 p.
28	R.		11	4. Illukas.
29	N.		12	6. Patis.
30	R.	Andrese p.	13	10. Mõrus, 2 p.

Detsember.

1	2		14	
2	P.	1. Kristuse tul. p.	15	10. Paides, 2 p.
3	E.		16	10. Mustvees, 3 p.
4	T.		17	10. Ruhjas, 2 p.
5	R.		18	13. Kanapääs.
**6	N.	Reisri h. nimep.	19	16. Wigalas, 2 p.
7	N.	[Nigula p.	20	16. Moltwetis.
8	L.	Nigula Maarja p	21	16. Kassnurmes.
9	P.	2. Kristuse tul. p	22	20. Walgas 2 p.
10	E.	[Talw algab.	23	22. Amblas.
11	T.		24	25. Wiijandis, 3 p.
12	R.		25	25. Põõraves.
13	N.		26	26. Kulinas.
14	N.		27	
15	L.		28	
16	P.	3. Kristuse tul. p.	29	1. Alatskiwil.
17	E.		30	1. Wasknarwas, 3 p.
18	T.		31	6. Wõõbsus.
19	R.		1	10. Krüüneris.
20	N.		2	10. Riias kuni 10. ja-
21	N.	Tooma päew	3	nuar.
22	L.		4	10. Ruhjas.
23	P.	4. Kristuse tul. p	5	13. Wõrus, 3 p.
24	E.	Adam ja Eewa.	6	16. Paides, 2 p.
**25	T.	1. Jõulu püha.	7	20. Meskemõislas.
**26	R.	2. Jõulu püha.	8	27. Walgas 10 päewa.
*27	N.	Ewang. Johan. 	9	— Märjamaal, esmap. p.
28	N.	Sätkta laste p.	10	3. Ar. tulemise püha.
29	L.		11	— Pärnus, kesk. ja nel-
30	P.	Püha p. Jõulu	12	jap. enne Jõulu.
31	E.	Silwester	13	

Detsember.

Päitese tōns ja loojaminet.

Tōns. Doode.				Tōns. Doode			
Ruup. T. M. T. M.				Ruup. T. M. T. M.			
Januar	1	8 55	3 50	Juli	5	3 38	9 2
	6	8 48	4 1		10	3 47	8 54
	11	8 40	4 12		15	3 57	8 44
	16	8 30	4 24		20	4 7	8 33
	21	8 20	4 36		25	4 18	8 21
	26	8 8	4 48		30	4 28	8 9
Februar	31	7 56	5 —	August	4	4 39	7 56
	5	7 43	5 12		9	4 50	7 43
	10	7 30	5 25		14	5 1	7 30
	15	7 17	5 37		19	5 12	7 16
	20	7 3	5 48		24	5 23	7 2
	25	6 49	6 —		29	5 34	6 48
Märts	2	6 35	6 12	September	3	5 45	6 34
	7	6 21	6 23		8	5 56	6 19
	12	6 7	6 34		13	6 7	6 5
	17	5 52	6 46		18	6 18	5 50
	22	5 38	6 57		23	6 30	5 36
	27	5 24	7 8		28	6 40	5 21
April	1	5 10	7 20	Oktober	3	6 52	5 8
	6	4 56	7 31		8	7 3	4 54
	11	4 43	7 42		13	7 15	4 41
	16	4 30	7 54		18	7 27	4 28
	21	4 17	8 4		23	7 39	4 17
	26	4 6	8 15		28	7 51	4 5
Mai	1	3 54	8 26	November	2	8 2	4 54
	6	3 45	8 35		7	8 14	4 44
	11	3 37	8 45		12	8 25	4 36
	16	3 28	8 55		17	8 35	4 29
	21	3 20	9 4		22	8 44	4 24
	26	3 16	9 11		27	8 53	4 19
Juni	31	3 11	9 17	Detsember	2	9 —	4 16
	5	3 11	9 20		7	9 3	4 19
	10	3 10	9 22		12	9 6	4 22
	15	3 12	9 21		17	9 6	4 26
	20	3 17	9 19		22	9 5	4 32
	25	3 23	9 16		27	9 1	4 40
	30	3 29	9 9				

Wene Keisri suguwõsa.

Keiserlik Majesteet, Keisri Herra **Nikolai Aleksandro-witsch**, kõige Wene riigi isewaltitseja, sündinud 6. mail 1868, (aimepäew 6. detsembril).

Keisri Herra Rõrge Ema, Keiserlik Majesteet, Keisri Proua **Maria Feodorowna**, sündinud 14. novembril 1847 (aimepäew 22. juulil), oli abielus Keisri Alexander III. (Jumalas puhlama läinud, 20. oktoobril 1894).

Keiserlik Majesteet, Keisri Proua **Aleksandra Feodorowna**, sündinud 25. mail 1872 (aimepäew 23. aprillil), abielus 14. Novembrist 1894. Hesseni Suur-Hertsogi Ludwig IV. ja Tema Abitaasa Suur-Hertsogina Alice Ektar.

Keiserlik Rõrgus, Auujärejapärija, Herra ja Suurwõrsk **Mihail Aleksandrowitsch**, sündinud 22. novembril 1878 (aimepäew 22. novembril).

Keisri Herra Rõrgeb Ektreb:

Keiserlik Rõrgus, Suurwõrstinna **Olga Nikolajewna**, sünd. 3. novembril 1895 (aimepäew 11. juulil).

Keiserlik Rõrgus, Suurwõrstinna **Tatjana Nikolajewna**, sünd. 29. mail 1897 (aimepäew 12. jaanuaril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwõrstinna **Maria Nikolajewna**, sündinud 14. juulil 1899 (aimepäew 22. juulil).

Keisri Herra Rõrgeb Deb:

Keiserlik Rõrgus, Suurwõrstinna **Alexia Aleksandrowna**, (waata alamal).

Keiserlik Rõrgus, Suurwõrstinna **Olga Aleksandrowna** sündinud 1. juulil 1882 (aimepäew 11. juulil).

Rõrgeb Keisri Herra Daud ja Eadid:

Keiserlik Rõrgus, Suurwõrsk **Wladimir Aleksandro-witsch**, sündinud 10. aprillil 1847 (aimepäew 15. juulil).

Tema abitaasa: Keiserlik Rõrgus, Suurwõrstinna **Maria Pawlowna**, sündinud 2. mail 1854 (aimepäew 22. juulil). Nende lapsed, Keiserlikad Rõrgused: Suurwõrsk

Akriil Wladimirowitsch, sündinud 30. septembril 1876 (aimepäew 11. mail). Suurwõrsk **Boris Wladimirowitsch**, sündinud 12. novembril 1877 (aimepäew 2. mail). Suurwõrsk **Andreas Wladimirowitsch**, sündinud 2. mail 1879 (aimepäew 30. novembril). Suur-

- würstinna **Helena Wladimirowna**, sündinud 17. jaanuaril 1881 (nimepäew 21. mail).
- Keiserlik Rõrgus, Suurwärsi **Aleksei Aleksandrowitsch**, sündinud 2. jaanuaril 1850 (nimepäew 20. mail).
- Keiserlik Rõrgus, Suurwärsi **Sergei Aleksandrowitsch**, sünd. 29. aprillil 1857 (nimepäew 5. juulil). Tema abilaasa, Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Jelisaweta Feodorowna**, sünd. 20. okt. 1864 (nimepäew 5. septembril).
- Keiserlik Rõrgus, Suurwärsi **Paul Aleksandrowitsch**, sünd. 21. septembril 1860 (nimepäew 29. juulil), oli abielus Keiserliku Rõrgusega, Suurwürstinna **Aleksandra Georgiownaga**, (surnud 12. septembril 1891). Tema lapsed: Keiserlik Rõrgus, Suurwärsi **Dimitri Pawlowitsch**, sünd. 6. sept. 1891 (nimepäew 21. septembril).
- Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Maria Pawlowna**, sünd. 6. aprillil 1890 (nimepäew 22. juulil).
- Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Maria Aleksandrowna**, sünd. 5. oktoobril 1853 (nimepäew 22. juulil), abielus Kuningliku Rõrguse **Alfred-Ernst-Albertiga**, Suure Britannia printsfi, Salen-Roburg-Goteni Hertsoziga.

Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Aleksandra Josephowna**, sünd. 26. juulil 1830 (nimepäew 23. aprillil) oli abielus Keiserliku Rõrguse Suurwärsi **Konstantin Nikolajewitschiga** (surnud 13. jaanuaril 1892).

Tema lapsed:

- Keiserlik Rõrgus, Suurwärsi **Nikolai Konstantinowitsch**, sünd. 2. webruaril 1850 (nimepäew 6. detsembril).
- Keiserlik Rõrgus, Suurwärsi **Konstantin Konstantinowitsch**, sündinud 10. augustil 1858 (nimepäew 21. mail.) Tema Abilaas Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Elisaweta Mawriksijewna**, sünd. 13. jaanuaril 1865 (nimepäew 5. septembril) Nende lapsed, Rõrgused: Wärsi **Joan Konstantinowitsch**, sündinud 23. juulil 1886 (nimepäew 24. juulil). Wärsi **Gabriel Konstantinowitsch**, sündinud 3. juulil 1887 (nimepäew 13. juulil). Wärsi **Konstantin Konstantinowitsch**, sünd. 20. detf. 1890 (nimepäew 21. mail).
- Wärsi **Oleg Konstantinowitsch**, sünd. 15. novbr. 1892 (nimep. 20. sept.) Wärsi **Igor Konstantinowitsch**, sündinud 29. mail 1894 (nimep. 5. juulil), Wärsinna **Tajana Konstantinowna**, sünd. 11. jan. 1890 (nimepäew 12. jaanoril).
- Keiserlik Rõrgus, Suurwärsi **Dimitri Konstantinowitsch**, sündinud 1. juulil 1860 (nimepäew 21. septembril).

Runinglit Majesteet, Greflaste Runinganna Olga Konstanti-
nowna, sünd. 22. aug. 1851 (nimepäew 11. juulil), abielus
Majesteedi Greflaste Runinga Georg I.;

Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna Weera Konstantiowna, sün-
dinud 4. webruaril 1854 (nimepäew 17. septembril), oli abi-
elus Runingliku Rõrguse Württembergi Hertjogi Wilhelm
Eugeniga.

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst Nikolai Nikolajewitsch, sündinud 6.
nowembril 1856 (nimepäew 27. juulil).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst, Peter Nikolajewitsch, sündinud 10.
jan. 1864 (nimep. 29. juulil). Tema Abitaas, Keiserlik Rõr-
gus, Suurwürstinna Militsa Nikolaowna, sünd. 14. juulil
1866 (nimep. 19. juulil).

Nende lapsed: Rõrgused. Wurst Roman Petrowitsch, sündinud
5. oktobril 1896 (nimep. 19. juulil); Wurstinna Marina
Petrowna, sündinud 28. webruaril 1892 (nimepäew 28.
webruaril). Wurstinna Nadejda Petrowna, sündinud 3. mär-
ril 1898 (nimepäew 17. septembril.)

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst Mihail Nikolajewitsch,
sündinud 13. oktobril 1832 (nimepäew 8. nowembril),
oli abielus Keis. Rõrg., Suurwürstinna Olga Geo-
dorownaga (surnud 31. märtsil 1891).

Tema lapsed:

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst Nikolai Mihailowitsch, sünd. 14.
aprillil 1859 (nimepäew 6. detsembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst Mihail Mihailowitsch, sünd. 4.
oktobril 1861 (nimepäew 8. nowembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst Georg Mihailowitsch, sünd. 11.
augustil 1863 (nimepäew 26. nowembril). Tema abitaasa, Kei-
serlik Rõrgus, Suurwürstinna Maria Georgiowna, sünd. 20.
webruaril 1876 (nimepäew 22. juulil).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst Aleksander Mihailowitsch, sünd.
1. aprillil 1866 (nimepäew 30. augustil). Tema abitaasa Kei-
serlik Rõrgus, Suurwürstinna Xenia Aleksandrowna, sünd.
25. märtsil 1875, (nimep. 24. januaril). Nende lapied: Rõrgu-
sed; Wurst Andrei Aleksandrowitsch, sündinud 12. januaril
1897 (nimep. 30. nowembril); Wurst Weodor Aleksandrowitsch,
sünd. 11. detsembril 1898 (nimepäew 16. mail); Wurst Nikita
Aleksandrowitsch, sünd. 4. jan. 1900 (nimepäew 24. juulil).
Wurstinna Irina Aleksandrowna, sünd. 3. juulil 1895 (nime-
päew 5. mail).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst Sergei Mihailowitsch, sünd. 16.
septembril 1869 (nimepäew 25. septembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna Anastasia Mihailowna, sün-
dinud 16. juulil 1860 (nimepäew 22. detsembril), oli abielus
Runingliku Rõrguse Wessenburg-Schwerini Suurhertjogi Fried-
rich-Franziga.

Romanowi sugust leišrid, leš Benemaad on walitsenud.

Mihail Teodorowitsch	walitses	1613—1645
Alesei Mihailowitsch	"	1645—1676
Teodor Aleksejewitsch	"	1676—1682
Iwan V. Aleksejewitsch*)	"	1682—1396
Peter I. Aleksejewitsch	"	1682—1725
Katarina I. Aleksejewna	"	1725—1727
Peter II. Aleksejewitsch	"	1727—1730
Anna Iwanowna	"	1730—1740
Iwan VI. Antonowitsch	"	1740—1741
Elisabeth Petrowna	"	1741—1761
Peter III. Teodorowitsch	"	1761—1772
Katarina II. Aleksejewna	"	1762—1796
Paul I. Petrowitsch	"	1796—1801
Aleksander I. Pawlowitsch	"	1801—1825
Nikolai I. Pawlowitsch	"	1825—1855
Aleksander II. Nikolajewitsch	"	1855—1881
Aleksander III. Aleksandrowitsch	"	1881—1894
Nikolai II. Aleksandrowitsch	"	1894—

Muuligiid riigiteenistuses.

Ėšwilteeništuses.	Ėšjawäes.	Merewäes.
1. Riigilantsler	Rindral-feldmarschal	Rindral-admiral
2. Ėšfine salanõunit	Rindral	Admiral
3. Salanõunit	Rindral-leitenant	Abi-admiral
4. Ėšfine riiginõunit	Rindral-major	Kontre-admiral
5. Riiginõunit	— — — — —	— — — — —
6. Kollegia nõunit	Polkownit	Kapten I astmel
7. Rojanõunit	Alam-polkownit	Kapten II astmel
8. Kollegia asšesor	— — — — —	— — — — —
9. Nimenõunit	Kapten, rittmeister	Leitenant
10. Kollegia sekretar	Stabi kapten, stabi rittm.	— — — — —
11. — — — — —	— — — — —	— — — — —
12. Rubermangu sekret.	Leitenant	Midšyman.
13. Senati registrator	Alam-leitenant	— — — — —
14. Kollegia registrator	Praporščikiš, kornet.	— — — — —

*) Iwan ja Peter walitsesiwad seltšis; nende alaeal walitses nende asemel Ėšarišfa Sofija Aleksejewna 1682—1689.

Posti ja telegrammi maksud.

I.

Postiraha: Kinnise kirja eest omale maale iga loodi pealt	7 kop.
Kinnise kirja eest võderale maaale iga 15 grammi pealt	10 "
Postkaarti eest omale maale	3 "
" " võderale maale	4 "

Kirju kui ka postkaartisid võib finnitada ja maksab finnitamine omale maale	7 "
ja võderale maale	10 "

Käheb finnitatud firi posti peal kaduma, tasub posti valitsus kahju 10 rublaga.

Postiraha: Kistpaela all trükitööde eest omale kui ka võderale maale iga 4 loodi pealt	2 "
Kauba proovide eest esimese 4 loodi pealt omale maale	3 "
wõderale maale 50 grammi pealt	4 "
ja iga järgmise 4 loodi pealt omale ja võderale maale	2 "
Käsitirjade eest 1—12 loodi pealt omale maale	7 "
wõderale maale	10 "
ja iga järgmise 4 loodi pealt omale ja võderale maale	2 "
Käsitirjade eest omale maale iga loodi pealt	7 "
wõderale maale 15 grammi pealt	10 "
finnitamise eest omale maale	7 "
" " võderale maale	10 "
peale selle iga rubla pealt	$\frac{1}{2}$ "

Raha võib ka kaartidega (переводъ) sinna, kus kreisirentei on, saata. Kaart maksab 15 kop. Nii-
kalli kaartiga võib kuni 25 rubl. saata. Suuremaid
summasid kuni 100 rublani saates tuleb 15 kopi-
kalise kaartile 10 kop. eest postmarkisid juurde
liijada. Kes enam kui 100 rubla saadab, peab
mitme kaartiga saatma. Kaartid on kahesugused:
ühedel on mark peale trükitud ja need maksavad

Telegrafi sõnumid võetakse iga päew kella 8 homm. kuni kesköö kella 12 wastu.

Renteid.

Renteid on igapäew, kroomi ja kirikupühad wälja arwatud, asjatalituseks kella 9 hommiku kuni kella 1 lahti. Stempelmarksiid, akti- ja weksli-paberit, teatri marksiid ja raudarsinaid müüakse igapäew, ka pühapäewadel ja kõigil pühadel, wälja arwatud 1. jõulu- ja 1. lihawõtte püha, kella 7 hommiku kuni kella 7 õhtu.

Renteides talitatakse järgmisi panga asju:

1) Rahawahetamist, paberi-, kuld-, hõbe- ja waskraha.
2) Kõikide riigi protsendi-paberite ning riigi-rentide pile-
tite ülesostmist.

3) Rahajummade saatmist igasje linna, kus renteid, riigipanga kontor ehk jaoskond on. Raha wõib 10 rublast kuni 5 miljoni rublani korraga pileti läbi saata, mille eest järgmine maks on määratud.

10 rbl. kuni	100 rbl. —	10 kop.
100 " "	200 " —	13 "
200 " "	300 " —	16 "
300 " "	400 " —	18 "
400 " "	500 " —	20 "
500 " "	600 " —	21 "
600 " "	700 " —	22 "
700 " "	800 " —	23 "
800 " "	900 " —	24 "
900 " "	1 000 " —	25 "
1000 " "	200 000 " —	$\frac{1}{40}$ 0/0 (iga 40 rbl. pealt 1 kop.)

Üle 200 000 rbl.: 200 000 pealt 50 rbl., summa eest, mis üle jelle, — $\frac{1}{50}$ 0/0.

Stembelmaksud (Гербовые сборы).

Kirjalikkude lepingute tegemisel, tunnistuste andmisel ja kirjalikul asjaajamisel walitjuste kohtadega tuleb erainimestel

ja asutustel stempelmarksi tasuda. See maks on kolmesugune: stempelmarkides, wekslipaberites ja stempelpaberites. Marksi tarvitatakse, kui saadud raha eesti kuitung antakse, walitsuse kohast tunnistusi saadakse ehk sinna kirjajid saadetakse jne. Wekslipaberit tarvitatakse niisugustel korradel, kui raha laenatakse. Stempelpaberite peale aga kirjutatakse kirjalikud lepingud, nagu mitmesugused kontrahid, ostmise ja müümise lepingud jne. Mõudmise ja lepingu summa järele maksetakse:

Wekselpaberite eest:

Stempelpaberi eest:

rbl. kop.				rbl. kop.			
1 kuni	50 rbl.	—	10	50 kuni	300 rbl.	1	25
50 "	100 "	—	15	300 "	900 "	3	10
100 "	200 "	—	30	900 "	1500 "	5	40
200 "	300 "	—	40	1500 "	2000 "	7	10
300 "	400 "	—	55	2000 "	3000 "	11	—
400 "	500 "	—	70	3000 "	4500 "	15	65
500 "	600 "	—	80	4500 "	6000 "	20	30
600 "	700 "	—	90	6000 "	7500 "	28	—
700 "	800 "	1	—	7500 "	9000 "	31	—
800 "	900 "	1	15	9000 "	10000 "	36	—
900 "	1000 "	1	20	10000 "	12000 "	41	—
1000 "	1500 "	1	90	12000 "	13000 "	48	—
1500 "	2000 "	2	50	13000 "	15000 "	53	—
2000 "	3200 "	3	70	15000 "	18000 "	68	—
3200 "	4000 "	5	15	18000 "	21000 "	71	—
4000 "	6400 "	6	80	21000 "	30000 "	103	—
6400 "	8000 "	9	—	30000 "	45000 "	156	—

Stempelmarksi tarvitatakse:

1) 80 kopikalisi woli ja palwekirjadele, mis walitsuse kohtadesse saadetakse, ristimise, surma- ja laulatuse tähtedele jne. Palwekirjadele, millede peale wastust soowitakse saada, pannakse kaks 80 kop. marki peale; 2) 5 kopikalisi kuitungidele ja rehnungidele, kui ka rahajumma 5 rbl. üle käib.

Täheendus: 15. juulil 1900 ilmus uus seadus, mille järele tulewikus 80 kopikaliste stempelmarkide asemel 1 rublalised ja 60 kop. tarwitusele wõetakse.

Pikkuse mõõdud.

1 penifoorm = 7 wersta á 500 sülda (sashen) á 3 arshinat á 16 werschoffi. 1 süld (sashen) 7 jalga á 12 tolli á 12 kriipsu. 1 külinar = 21 tolli.

Prantsuse mõõdud, mida pea kõik Euroopa riigid tarwitawad: 1 miriameter = 10 kilometrit á 10 hektometrit á 10 dekametrit á 10 metrit. 1 meter = 10 desfimetrit á 10 tsenfimetrit á 10 millimetrit. 1 meter = 3 jalga $3\frac{1}{8}$ tolli.

Maa laiuse mõõdud.

1 ruut penifoorm = 49 ruut wersta, 1 ruut werst = 25000 ruut sülda (sashenit), 1 ruut süld = 49 ruut jalga. 1 desjatin = 2400 ruut sülda. — Riivimaal: 1 wakamaa = 25 kapamaad ehk 10,000 maamõõtja ruut küünart. 1 tündremaa = 35 kapamaad ehk 14,000 maamõõtja ruut küünart. — Gestimaal: 1 wakamaa on 400 ruut sülda.

Riivimaa põllumõõt.

Riia kubermangus arwatakse maa hinda taalri arwu järele. Taalri juurus on maa headust mõõda mitmesugune. Maaal seisaw tabel, kus Riia wakamaa põhjusemõõduks on wõetud, näitab, kui suur taaler maa headuse järele on.

$1^{40}/_{100}$	wakamaad	I.	numbri	põllumaad	} on 1 taalri maa
$1^{68}/_{100}$	"	II.	"	"	
$2^{10}/_{100}$	"	III.	"	"	
$2^{80}/_{100}$	"	IV.	"	"	

Wilja mõõdud.

1 tjetwert = 8 tjetweriffu á 8 karnitsat.

Riivimaal: 1 Riia waff = 6 külmatti = 54ⁿ toopi

1 Riia tünder = 2 waffa = $5\frac{1}{3}$ tjetweriffu.

Gestimaal: 1 Tallinna waff = 3 külmatti = 6 matti.

1 sälitus = 24 tündrit = 72 waffa.

Prantsusmaal: 1 hektoliter = 10 dekalitert á 10 litert.

1 liter = 10 desfilitert á 10 tsentilitert.

Wedeliku mõõdud.

1 wedro = 10 krusška ehk toopi. 1 potsška = 10 wedro (pangi). 1 ofshohwt = 6 anfurt = 180 Riia toopi = 720 for= terit. 1 Riia kann = 2 toopi. 1 pudel $\frac{1}{2}$ toopi. 1 Gestimaa kann = 2 toopi. 1 Gestimaa waat = 128 toopi. 1 Riia kann 2,56 litert, 1 pudel = 0,64 litrit. 1 krusška = 1,23 litert.

Kaalud.

1 pärfowits (kaal) = 10 punda á 2 punda. 1 puud 40 naela (1 pund 20 naela). 1 nael = 32 loodi á 3 solotnikku á 96 dooli.

Brantsuse kaalud: 1 kilogramm = 10 hektogrammi á 10 defagrammi á 10 grammi = 2 naela 32 solotnikku. 1 gramm = 10 detfigrammi á 10 tsentigrammi á 10 milligr. = $21\frac{1}{2}$ dooli.

Wakamaa läbistifune seeme ja lõitus.

Wili.	Seemne hulk wakam. peale.	Waka läbistifune raskus.	Mittm. a. id.	Läbistifune jaak wakamaa pealt.		Tähendused.
				Wilja.	Õlgi.	
	waffa.	nael.		waffa.	puuda.	
Tali niisu	1 -- $1\frac{1}{3}$	130	3	10—25	50—60	
Sui "	$1\frac{3}{4}$ — $1\frac{1}{3}$	125	3	8—10	35—50	
Tali ruffid	$\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{3}$	118	2	10—14	60—80	
Sui "	$1\frac{1}{3}$ — $1\frac{2}{3}$	110	2	5—8	35—50	
Odrad (tahet.)	$1\frac{1}{3}$ — $1\frac{2}{3}$	113	2	12—14	30—40	
Waa odrad	$1\frac{1}{2}$ —2	105	2	8—12	20—30	
Kaerad	$1\frac{1}{2}$ —3	92	2	16—24	30—50	
Erned	1 —1	132	5	6—12	45—60	
Uad	$1\frac{1}{2}$ —2	136	5	8—15	30—45	
Tatrad	$\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$	85	2	5—10	30—45	
Linad	1 —1	110	3	3—5	10—15	Baritud linu.
Kanepid	$1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$	105	3	5—10	10—15	Baritud kanepid.
Kartoõwlib	10—12	130	—	70—120	—	
	naela			puuda		
Punane ristif.	10—13		2	6—12	80—130	450-600 p. h. r.
Walge "	8—10		2	4—9	30—50	100-150 " " "
Raps. (taimel.)	2		5	—	—	600-900 p. jalch.

Raudtee sõidud.

Raudteed mööda on:

Jurjewist:

Woldile . . .	21	wersta.
Bögewale . . .	45	"
Wägewale . . .	64	"
Raffe . . .	73	"
Kiltfi . . .	84	"
Tapale . . .	107	"
Kadrinale . . .	120	"
Rakweresje . . .	132	"
Kabalasje . . .	149	"
Sonda . . .	158	"
Pütsfi . . .	169	"
Kohtlasje . . .	177	"
Jõhwi . . .	191	"
Waiwarasje . . .	197	"
Korffi . . .	215	"
Narwa . . .	230	"
Salasje . . .	243	"
Jamburisje . . .	252	"
Weimarisje . . .	265	"
Moloskowitzasje . . .	275	"
Brudasje . . .	286	"
Wolosowasje . . .	298	"
Kiferinosje . . .	306	"
Jelijawetinosje . . .	315	"
Woiskowitjasje . . .	326	"
Gatschinasse . . .	336	"
Krasnoje selosje . . .	356	"
Rigowasje . . .	366	"
Peterburisse . . .	380	"

Elwale . . .	24	"
Pufale . . .	44	"

Sangastesje . . .	65	wersta.
Walsa . . .	78	"
Stafelnisse . . .	103	"
Wolmarisse . . .	122	"
Wönnusse . . .	148	"
Ramogkisse . . .	166	"
Segewoldisse . . .	185	"
Hinzenbergisse . . .	197	"
Rüga . . .	231	"
Pihkwasje . . .	212	"

Tallinnast:

Lagedile . . .	14	wersta.
Raasikule . . .	28	"
Kehrale . . .	38	"
Negwiidule . . .	53	"
Lehtile . . .	66	"
Tapale . . .	73	"
Peterburisse . . .	346	"

Nõmmele . . .	8	"
Saweale . . .	18	"
Keila . . .	26	"
Kloogale . . .	34	"
Baltiskisse . . .	45	"

Walgast:

Antsu . . .	28	wersta.
Wõrusje . . .	56	"
Wastjelinna . . .	73	"
Petjerisse . . .	91	"
Jshorski . . .	112	"
Pihkwasje . . .	134	"

Riiaft:

Dwinskisje . . .	204	wersta.
Wilnasje . . .	365	"
Warshawisje . . .	753	"
Peterburisje . . .	617	"
Kownosje . . .	462	"
Eydtfunen. (Saf- samaa piir)	544	"
Witebskisje . . .	244	"
Smolenskisje . . .	372	"
Minskisje . . .	461	"
Drellisje . . .	967	"
Kurskisje . . .	1111	"
Harkowisje . . .	1440	"
Odesjasje . . .	1523	"
Riiewisje . . .	1107	"
Sewastopolisje	1754	"

Miitamwisje . . .	40	"
Tiibawisje . . .	215	"

Peterburist:

Pishtwasje . . .	256	wersta.
Dwinskisje . . .	496	"
Wilnasje . . .	657	"
Warshawisje . . .	1045	"
Kownosje . . .	754	"
Eydtfunen. (Saf- samaa piir)	836	"
Nowgorodisje . . .	178	"
Twerisje . . .	453	"
Moskwasje . . .	609	"
Tuulasje . . .	791	"
Woroneshisje . . .	1158	"
Poltawasje . . .	1572	"
Riiewisje (Moskwa f.)	1554	"
Riiewisje (Wilna f.)	1468	"

Odesjasje

(Wilna f.) . . .	1815	"
Sewastopo- lisje . . .	1920	"
Minskisje . . .	750	"
Smolenskisje . . .	624	"
Röbinskisje . . .	580	"
Jaroslavwisje . . .	871	"
Wologdasje . . .	1063	"
Nischni-Nowgo- rodisje . . .	1019	"

Rjäsjanisje . . .	794	"
Rajanisje . . .	1593	"
Tambowisje . . .	1061	"
Saratowisje . . .	1415	"
Penjasje . . .	1277	"
Samarasje . . .	1624	"
Orenburgisje . . .	2131	"
Ufasje . . .	1961	"
Tscheljabinskisje	2411	"
Zarizonisje . . .	1619	"

Nowotscher- kastisje . . .	1721	"
Wladikawkasjisje	2420	"
Petrowskisje (Kaspm. kal)	2670	"

Kaukasuse raudteel on:

Potist (Mustamere kalbal):	
Tiflisjesje . . .	298 wersta.
Bakusje . . .	812 "

Tagafaspi raudt. on:

Mun-Adas (Kaspjam. kal.)	
Ashabadisje . . .	448 wersta.
Meruije . . .	770 "
Buharasje . . .	1110 "
Samarfandisje	1344 "

Üliloolid.

1) Moskwas, asutatud 1775 aast. 2) Sujewis, asutatud 1802 aast. 3) Kajanis, asutatud 1804 aast. 4) Harkowis, asutatud 1804 aast. 5) Peterburis, asutatud 1819 aast. 6) Helsingis. (enne Turus), asutata 1828 aast. 7) Kiemis, asutatud 1834 aast. 8) Odesjas, asutatud 1855 aast. 9) Warjshamis, asutatud 1869 aast. 10) Tomskis, asutatud 1890 aastal.

Wäljamaa rahad.

Austrias: 1 gulden = 1000 kreutjeri = $61\frac{3}{4}$ fop.
Selle kõrwal ka: 1 frone = 100 hellerit = 30 fop.

Belgias: nagu Prantsusemaal.

Daanis: 1 frone = 100 öre = $33\frac{3}{4}$ fop.

Greefamaal: 1 drahm = 100 lepta = $22\frac{1}{2}$ fop.

Hispanias: 1 doblon = 100 reali = 6 rbl. 44 fop.

1 duru = 20 reali = 1 rbl. $31\frac{1}{2}$ fop., 1 real = $6\frac{1}{2}$ fop.

Hollandis: 1 dukat = 2 rbl. $94\frac{3}{4}$ fop., 1 taaler = 1 rbl.

31 fop., 1 gulden = 100 tšenti = $52\frac{1}{2}$ fop.

Inglismaal: 1 nael sterlingi = 20 šillingit = 6 rbl.

$28\frac{1}{2}$ fop., 1 frone = 5 šillingit = 1 rbl. 45 fop., 1 šilling = 12 penni = 29 fop., 1 penne = $2\frac{1}{2}$ fop.

Prantsusemaal: 1 frank = 100 santiimi (ehk 20 fous) = 25 fop.

Portugalias: 1 milreis = 1000 reis = 1 rbl. $39\frac{1}{2}$ fop.

Rootsimaal: 1 krona = 100 öre = $34\frac{3}{4}$ fop.

Saksamaal: 1 mark = 100 penni = $31\frac{1}{4}$ fop.

Soomemaal: 1 mark = 100 penni = 25 fop.

Helwetšias: nagu Prantsusemaal.

Türgimaal: 1 piaster = 40 para á 3 asper = $5\frac{1}{2}$ fop.

Reis-Amerika ühendatud riikides: 1 ontšas = 19 rbl.

1 peso = 100 tšenti = 1 rbl 26 fop.

Põhja-Amerika ühendatud riikides: 1 dollar = 100 tšenti = 1 rbl. 31 fop.

Wäljamaa tähtsamate walitsejate nimed.

Austria-Ungrias: Keiser Franz Joseph I.

Belgias: Kuningas Leopold II.

Bulgarias: Würlt Ferdinand I., Kobergi prints.

Daanis: Kuningas Kristjan IX.

Greekas: Kuningas Georg I.

Helweetsias: Wabariif.

Hispanias: Kuningas Alfons XIII.

Hollandis: Kuninganna Wilhelmine.

Inglismaal: Kuninganna Vittoria, kes ka India keiserinna on.

Italias: Kuningas Humbert I.

Pichtensteinis: Würlt Johann II.

Monakos: Würlt Albert.

Montenegros: Würlt Nikolaos I.

Portugalias: Kuningas Karl I.

Prantsusmaal: Wabariif.

Rootsi-Norras: Kuningas Oskar II.

Rumenias: Kuningas Karl I.

Saksamaal: Keiser Wilhelm II.

Serbias: Kuningas Alexander I.

Türgimaal: Suursultan ehk keiser Abdul Hamid Khan II.

Kirjastatud süda.

Kirjutanud Guy de Maupassant.

I.

Wiisteistkümmend aastat ei olnud ma Virelognessse saanud. Mina läffin sinna sügisel jahile, oma sõbra Servali juurde, kes nüüd wiimaks oma losfi oli ära parandada lastnud, mis sakslased oliwad ära rikkunud.

Mina armastan seda maakohhta üpris väga. See on niisugune kallis ilma nurgatene, mis filmadele otse lõbu teeb. Meil, keda maakohad oma poole tõmbavad, on õrn tundmus mõne hallika, metsa järwe, mäe kohta, mis sagebaste oleme näinud ja mille nägemist kui õnnelist juhtumist ootame.

Mina astun fergelt kui hirm, oma kahte koera oma ees waadates. Serval, jada meetrit minust paremat kätt, mööda ristikeina põldu. Mina käänan ümber põesastiku, mis metsa piirab ja näen ühe hurtsiku waremeid.

Korraga tuleb mulle meelde, et ma seda hurtsikut wiimati 1869 aastal olen näinud, terwelt, wiinawäänidega kaetud, tuwikesed ukse ees. Mis on kurwem näha kui üks furnud hoone, ta paljad waremed ja rujud?

Ma mäletan ka kuidas üks lahke naine mulle klaasi sealset weinist juua andis, kui ma ühel päewal väga wäsinud olin, ja et Serval mulle pärast nende elanikkude lugu jutustas. Isa, wana salakütt, sai sandarmide käe läbi surma. Poeg, keda ma mõnikord olin näinud, oli pikk, kuiwetanud mees, keda niisama fangeks metsalindude häwitajaks peeti. Teda kutsuti Sauvage.

Kas oli see päris- ehf sõimunimi?

Mina hüüdsin Servali. Tema tuli oma pikal kuresammul.

Mina küsisin temalt:

— Kuhu need inimesed sealt on jäänud?

Ja tema jutustas mulle järgmise loo.

II.

Kui sõda oli kuulutatud, astus Sauvage proeg, kes kolm-
kümmendkolm aastat wana oli, wäeteenistusesse, ema ükssinda
kodu jättes. Wanakest ei kahetsatud palju, sest et tal teati
raha olemat.

Tema jäi ometegi üsna ükssinda sellesse majasse, mis
kiilast nii kangel metša weeres oli. Tema ei kartnud küll mi-
dagi, sest ta oli jedasama laadi kui tema meestepere, kalf wa-
nake, piff ja lahja, kes palju ei naernud ja kellega nalja ei
olnud teha. Maalt naisterahwad üleüldse ei naera palju. See
on meeste asi! Mehed on tõsised ning nende elu on tume ja
ilma rõõmuüriteteta. „Meesterahwas näitab pisut enam „elu“
kabaka iimbruses, aga tema teinepool jääb tõsiseks alati. Selle
näolihaksed ei ole harjunud naeru järele liituma.

Emakene Sauvage elas oma tawalist elu hürtsikus edasi,
mida lumi pea finni kattis. Tema käis korra nädalas külas
leiba ja liha nuretsemas. Kui huntidest räägiti, wiskas tema
poja roostetanud püssi selja peale ja käis sellega; oli weider
jeda suurt wanaeite waadata, kui ta wähe küüras pittade sam-
mudega lumes tammut, püssiraud wähe peast üle ulatades,
walged juuksed musta peafatte alla peidetud.

Ühel päewal jõudsiwad sakslased sinna. Nad jagati ta-
lude peale ära, selle järele kui jõukas keegi oli. Wanakesele
Sauvagele, keda teati rügas olemat, anti neli meest.

Neid oliwad neli suure kaswuga poissti, walwata habe-
mega, finiste filmadega, weel üsna lihawad, ehk küll teel palju
rastusi saiwad kanda, ja head inimesed. Wana eide kofta oli-
wad nad wäga lahked ja katsusiwad nii kuidas wõimalist temale
wähem waewa ja külu saata. Neid nähti neljakesi hommikut
kaewu äärel särki wäl filmi pesemas, oma põhjamaalist wal-
get ja punetawat nagu külmä weega kastes, kuna Sauvage eit
leent walmistas. Pärast jeda nähti neid kõõki foristawat, pör-
mandut pühkiwat, puid lõhkiwat, kartohwliid kooriwat, pesu pese-
wat, kõiki majatalitust toimetawat nagu neli poega oma ema
ümber.

Alga wanakene mõtles ainult oma poega, pitka, küweta-
nud, kõwera ninaga ja pruunide filmadega ning suurte wunt-
sidega. Tema küsis iga päew oma juures forteris olevate sol-
datite käest:

— Kas teate, kuhu on Brantsuse 23. riigement läinud? Minu poeg on seal.

Temale wastati: „Ei ole teada.“ Ja sõjamehed, kellel endil emad kodus oliwad, saiwad tema murest aru ja näitawad kõigipidi tema kohta lahkust üles. Wanake pidas üleüldse neist wäga lugu, neist neljast waenlasest; sest maalt inimesed ei ole mitte wihased isamaalased; niijuguseid on ainult kõrgetes seisustes. Alam rahwas, need, kes kõige enam maksawad, sest et nad waejed on ja et ifka uued koormad neid maha suruwad, need, keda hulga kaupa surmatakse, kes suurtükkide sõdaks on, sest et neid kõige enam on, need, kes kõige raskemine sõja wiletjusi tunda saawad, sest et nad kõige nõrgemad ja wähem wastupidawad on, ei mõista sugugi seda sõjalist waimustust, auuküsimusi ja politika sekeldusi, mis kahe rahwa wahel olemas olla, wõitjat kui wõidetut wäsitades.

Inimesed ütleiwad Sauvage eide sakslastest kõneledes:

— Need neli on omale paraja korderi leidnud.

Aga ühel hommikul, kui wanake üksinda toas oli, nägi ta ühe mehe üle lagendiku tema maja poole tulewat. Pea tundis ta tema ära, see oli jala kirjakandja. Ta andis wanakesele kirja ning see wõttis oma prillid, mis ta õmblemisel tarwitas, ja luges:

„Sauvage emand, sellega tuleb kurw sõnum. Teie poeg Victor on eile ühe suurtüki kuuli läbi surma saanud, mis teda kahets tükkis lõikas. Mina olin üsna lähedal, sest meie olime kõrwuti kompaniis, ja tema soowis enne, et mina teile teada annaksin, kui talle õnnetus juhtub. — Mina wõtsin tema uuri taskust, et teie kätte anda, kui sõda lõpeb. — Saadan teile palju terwisid.

Cesaire Rivot.

2. aste sõjamees 23. riigementis.

Kiri oli kolme nädali eest kirjutatud.

Wanake ei nutnud mitte. Tema jäi liikumata, kui põrutatud ja rabatud, nii et ta midagi südamewalu ei tunnud. Tema mõtles ainult: „Küüd see Victor on otjas.“ Siis tõusiwad pisarad aegamööda ta filmi ja walu hakkas ta südant pigistama. Üks mõte tuli teise järele, kolebada, piinawad. Tema ei jaa oma last ialgi enam näha! Sandarmid tapsiwad isa, sakslased poja... Kuul on tema pooleks wiinud. Ja talle näitas, kui seisaks see kole lugu tema filma ees: kuidas pea maha

futub, filmad pärani ja kuibas ta oma suurte wuntside otsti närib, nagu tall wiisiks oli wihaga teha.

Mis tema kehaga on pärast seda tehtud? Kui talle ta poeg oleks nii tagasi antud kui tema abikaas anti, kuul keset otstaesist?

Wanake kuulis heali. Need oliwad fassa soldatid, kes külast tagasi tuliwad. Tema peitis kirja ruttu tasku ära ja wõttis tulijaid rahulikult tavalise näoga wasta, kuna tal enne aega oli filmad ära kuuwatada.

Kõik neli naersiwad ja oliwad rõõmutuhtinas, sest nad tõiwad ühe ilusa jänese kaasa ja andsiwad wanakesele märku, et magus suutäis tulemas on.

Eit hakkas õhtusöögi eest muretsjema; aga kui ta pidi jänest tapma, siis ei kannatanud ta süda seda teha. Ja ometi ei olnud see esimene kord! Üks soldat lõi jänese kõrwa taha antud rusikahoobiga surmuse.

Kui loom kord surmud oli, siis pidi naha ära niilgima; aga kui wanake lammuit werd tundis üle käte jookswat ja ära tarretawat, siis käis wärin tal peast jaluni läbi keha ja ta nägi kõigil pool oma poega, kelle kuul oli pooleks wiinud.

Wanaeit istus sõjameestega lauda, aga ta ei wõinud suutäitgi süüa. Soldatid sõiwad jänese ära, ilma et eidega oleks suuremat tegemist teinud. Wanake waatas waitolles kõrwalt, temas küpses üks mõte, aga nagu oli nii muutumata, et seda keegi ei märganud.

Korraga küsis ta: „Mina ei tea teie nimesidgi, ehk küll kui aega juba ühes elame.“ Nemad saiwad aru, mis ta soowis, ja ütlesiwad omad nimed. Temale ei saanud aga sellest; ta laskis nimed paberile kirjutada ja oma perekondade adressid juurde lisada. Siis pani ta filmaklaasid nina peale ja waatas seda tumedat kirja, kääris siis paberi kofku ja pistis tasku, kus ta poja surmateadus oli. Kui söömaaeg mööda oli, ütles ta poistele:

— Mina lähen teile magadisaaset walmistama.

Ja ta hakkas heinu pööningule wedama, kus nad magasiwad. Sõjamehed imestasiwad jelle hoolekandmise üle; tema seletas neile, et neil niiviisi külm magada ei ole. Ja poisid aitasiwad ka. Nemad wedasiwad heinu õlekatusse ulualusesse täis ja tegiwad nii kui kambri heinte keskele, soe ja hea lõhnaga, kus mõnus magada oli.

Õhtusöögil tähendas üks neist, et miks wanaeit jällegi ei jõe. Tema wastas, et tal kõhuvalu olla. Siis tegi ta tule üles, et ennaft soojendada ja neli sakslast läksiwad mööda re- delit üles magama, nii kui iga õhtu.

Kui luuk finni oli pandud, wõttis wanake redeli ära, awas tajakeste wälimise ukse ja webas kõõgi õlekubusid täis. Tema kõndis palja jalu lumes, nii et midagi kuulda ei olnud. Aeg ajalt kuuldas tema nelja sõjamehe sügawat norskamist.

Kui tema ettemalmistustest arwas küll olevat, heitis tema ühe õlefoo koldeesse, ja kui see põlema lõi, laotas ta selle teiste jekka. Siis läks ta wälja ja waatas.

Hele walguis täitis filmapilguga terwet hursikut ja see muutus hirmsaks ahjuks, mille tiired läbi kitsa akna lume peale walgustatud wöödi heitsiwad.

Siis kõlas wali hüüd maja pööningult, selle järele inimeste kiskendamine, hirmuhüüded ja appitarjumine. Kui luuk sisse kukkus, käis tulehammas üles pööningule, lõi õlekatusse läbi ja tõusis taewa alla kui määratu tõrwalondi leek; kõik hursik seisis leekides.

Ei olnud muud enam kuulda kui tule prahumist, müüride langemist ja palkide kukkumist. Korraga kukkus katus sisse ja põlew maja kere jäi paljalt seisma, keet suitstu pilwe ja sademete lendu.

Lumine ümbrus, mida tuli walgustas, säras kui kõrbe laudlina punases kumas. Kaugelt hakkas kella heal kuulduma.

Sauvage eit seisis püsti oma põlenud maja ees, poja piis käes ja walwas aga, et keegi mees ära ei peaseks. Kui ta nägi, et kõik otjas oli, heitis ta oma piissi tulesse. Palk kõlas.

Inimesi tuli foku, talupoegi ja saksa soldatid. Leiti wanaeit ühe puutüve pealt istumast, wagusaste ja rahulolles. Üks saksa ohwitjer, kes kui sündinud prantslane Prantsuskeelt kõneles, küsis:

— Kus meie sõjamehed on?

Wanake näitas oma lahja käega kustuwa aherwarre peale ja wastas walju healega:

— Seal!

Inimesed kogusiwad tema ümber. Sakslane küsis:

— Kuidas tuli hakkas?

Wanake wastas:

— Mina süütasin.

Seda ei ustud, arvati, et õnnetus teda äkitselt peast sega-
teks on teinud. Siis kui kõik inimesed tema ümber tulivad
ja kuulatsivad, jutustas ta selle loo algusest lõpuni ära, kirja-
saamisest kuni meeste ksendamiseni põlevas majas. Ta ei unus-
tanud midagi, kõik, mis ta oli tunnud ja teinud, rääkis ta.

Kui ta oli lõpetanud, võttis ta taskust kaks paberit, ja
et neid tule viimase walguse käes veel lugeda võiks, pani ta
prillid filme peale, ning ütles ühte näidates: „Siin see on Vi-
ctori surm.“ Teist näidates ütles ta, peaga waremete poole
tähendades: „Siin on nende nimed.“ Tema andis lehe rahu-
likult ohwitseri kätte ja lisas veel juurde:

— Kirjutage, kuidas see on sündinud, ja ütlege nende
wanematele, et see olin mina, kes seda on teinud, Victoire Si-
mon, Sauvage! Ärge unustage.

Ohwitser hüüdis mõned jaksakeelsed kaju sõnad. Wanake
wõeti finni ja seati põlenud maja müüri wastu seisma, mis
weel kuum oli. Tosin soldatit seadsiwad end tema ette ritta,
kahelümne meetri kaugusele. Tema ei liikunud põrmugi; ta sai
aru, ta ootas.

Romandosõna kõlas ja selle peale käis püsside kargatus.
Üks pauk jäi teistest hiljemaks. Wanake ei kukkunud, waid
wajus maha, kui oleks ta jalale wiga teinud. Saks ohwitser
astus tema juurde. Wanake oli kuulidest pea pooleks lõigatud,
ja oma kofkupigistatud pihus pidas ta werist kirja.

Mina mõtlesin nende nelja tubli poisi emade peale, kes
omad lapsed niiviisi olivad kaotanud, ja selle ema peale siin,
kes niisuguse koleda wägitöö on teinud ja nüüd surmalt müüri
ääres maas lames.

Ja mina võtjin weikese kiwi mälestuseks, mis tuli mus-
taks põletanud.

Prantsuskeelest J. Till.

Maene tohter.

J. Rapuan.

— Ega mina ise ometi omale naist otsima ei hakka. Kui
fina leiad, siis võtan, vastas ta naeratahes wanale isale, kes
poega wõimalikult ruttu tahtis naisemeheks teha.

Kuu aja pärast läks isal ühe tuttawa abil korda poja jaoks paraja mõrjsja leida.

— Üksit tütar isal. Mlus. Hästi kasvatatud. Kaasawara kaunis rohkest, nõnda et nurijeda ei tohi. Kõll ja näed, et see neiu sulle meeldib.

Wanamees oli lõpmata õnnelik. Ta waatas õrnalt poja peale ja ta filmad hiilgasiwad nooruse waimustuses, kui käsa õerudes toas edasi tagasi käis, kindlal sammul, nagu oleks poja naisewõtmine tema kümmeaastast nooremaks teinud. „Kõll ja näed, et sa rahul oled!“ hüüdis ta niisuguse waimustusega, et Lorentso järele andis.

Lorentso armastas teadust; ta oli ennast tööle pühendanud, kodused mured temas ei puutunud ja poisimehe elu ei olnud talle sugugi wastumeelt. Tema ei leidnud mitte isa kombel, et maja, kus naisterahwas puudub, tühi ja külm on. Wanamees ei wõinud aga kuidagi rahul olla, et perenaist majas ei ole. Kui tal esite naine ja pärast õde ära suri ning wana teenija tüdruk, kes alati söögi ära kõrwetas, tolmu ialgi ära ei pühkinud ja ämblikuwõrkude peale mingisugust tähelepanemist ei pööranud, perenaise kohusid täitis, nurises wanamees alati.

— Ma ei wõi ju ometi seda nõida majast ära ajada. Ta on minu majas üles kaswanud ja ma olen temaga harjunud. Kes teab pealegi misugune uus on.

— Wana tuttau lugu! Wana lugu! Sellepärast meie sõidame, seletas sõber, kes wanamehe ja selle poja kaasas kosja sõitis. — Tohter, kas isa ei räägi tõtt? Mis?

Lorentso ei wõistanud midagi. Ta nokutas ainult peaga jaatawalt ja waatas mõlemil pool tee ääres olewate põldude peale, mis igatsedes wihma ootasiwad. Loodus oli kurb ja waataja siidant täitis mure.

— Miskipärast ma wõtsin nende nõu kuulda? Miskipärast ma järele andsin? mõtles noor tohter iseeneses.

Ta jäi aga rahulikuks, kui ta noort neidu nägi, kes tema jaoks oli wälja walitud, ja kui ta mõne filmapilgu neiu ja selle isa wahel sohwa peal istus. Weikene kuldsete juustega neiu oli meeldin. Ta waatas naeratades tohtri otsa, küsis lapseliku uudishimuga ja wastas julgeste, nagu oleks Lorentso temaga juba ammugi, ammugi tuttau olnud, olgugi, et tal weri igaford palgetesse tuli, kui Lorentso temaga rääkima hakkas.

— Kas teie ei ole enne ialgi meie linnas käinud? kü-
fis neiu.

— Ei.

— Kas linn meeldib teile? Teie olete muidugi suurtes
linnades õppinud elama.

— Mulle meeldib linn väga. Ta seisab ilusa koha peal.

Tütarlapse waitšed, sõbralised, kohmetuseta antud wastu-
sed meeldisivad Lorentsole. Kõneledes lihtsaks neiu wahel juuk-
seid tagasi, mis talle otja peale langesiwad. Mõnikord niisu-
tas ta keelega huulesid.

Isa kästis tütarit midagi laulda.

— Mis sulle, isa, meelde tuleb?! Ma peletan oma lau-
luga nemad toast wälja.

Isa sundis fiisgi.

— Ei ole tõsi. Küll nad kuulawad. Nad teawad ju,
et ja Patti ei ole.

— Ah, papa, sa tahad, et nad mind naerakšiwad!

Kui aga neiu wiimaks laulma hakkas, ei mõelnudgi Lo-
rentso naermise peale. Laul oli ilus ja just üks neist, mida
Lorentso kõige rohkem armastas.

— Ilus! Väga ilus! kiitis ta.

— Ärga pilgake! wastas Konsettina.

Sõber rääkis nurgas mõrsja isaga kaasawara üle.

— Tütar, seletas isa, saab ainult niipalju wara kaasa
kui ema temale pärandada jättis. Mina ise ei wõi midagi
anda. Waewalt saan otja otsaga kofku, aga elupäiwi ehk veel
ees küll. Pärast minu surma jääb teadagi kõik mu warandus
Konsettinale.

Peigmehe isa ei rääkinud midagi. Wanamees waatles
noori inimesi ja püüdis enesele selgeks teha, et nad tõeste üks-
teisele on loodud.

— Tõeste, mõtles ta, — kui ma ei kardaks wiisakuse
wastu eksida, käskisin ma neid üksteisele luub anda. Nüüd
tulewad pulmad. Siis aga, waata, tuleb poja poeg põlwe peale
ja hüüab: „Wanaisa! Wanaisa!“ Siis wõin rahuga mulla
alla minna.

* * *

Sellest päewast saadit ei rääkinud wanamees muust kui
ainult poja mõrsjast.

— Ingel! Päris ingel. Ei jõua oodata, millal ta meie juurde tuleb. Nagu rõõmus linnufene.

— Ta on liigagi elaw, liiga julge, wastas Lorentso, kes juba mitu korda mõrsja kodu oli käinud.

— Seda parem, seda parem! hüüdis isa.

— Lorentso ei tahtnud isale wasta rääkida. Alalik oleks ja elawus, mis iseeneses head omadused on, ajasiwad Lorentso, kui ta neid oma mõrsja juures märkas, kartma. Mõnikord rääkis Konsettina isaga niisugustest asjadest, milledest teised Italia neid hābenewad rääkida. Ta nagu ei oleks jõudnud alati iseenele üle walitseda. Lorentso mõtles sagebaste selle üle järele.

— Mis see on? Kas on ilmsüüitus, na sterahwalik kawalus wõi soowimine imestamist äratada? Peigmees ei leidnud nende küsimiste peale wastust. Oli filmapillusi, kui Lorentso arwas, et tema mõrsjal hea, õiglase, tasase oleku taga halwad omadused warjul seisawad. Lorentso tundis tulewiku eesti hirmu. Wahel aga oli ta jälle õnnelik, teades, et see walgepeaga õrn neiu, need sinised filmad, need niisked elepinased huuled, ühesõnaga kõik, mõne päewa pärast saab tema, ütsi ja täielikult tema pärast olema. —

Mõrsjast eemal, kodu omas waikses toas istudes tuli Lorentsole mõeldes, kui ligidal pulmapäew on, hirmutundmus peale. Konsettina läks iga kord, kui peigmees tema kodu käis, julgemaks, läks liiga julgeks. Lorentso arwas juba, et tema ja ta mõrsja üksteist ei mõista, ja ta kahetse, et ta isa soowi oli täitnud. Kord wõttis Konsettina ise tema käest finni, pigistas kätt ja ütles: „Ah, kui wāga ma sind armastan!“ Need sõnad ajasiwad peigmehe kohmetama ja ta naeratas wāgise. Teine kord oli lugu weel pahem.

Noored inimesed seisiwad widewikus trepi peal. Lorentso jättis mõrsjaga Sumalaga ja hakkas koju sõitma.

— Enne nädalat ei ole mul wõimalik siia tulla, ütles ta mõrsjale, sest et mul raskeid haigeid on arstida.

— Ah! hüüdis Konsettina ja wõttis siis äkitsest peigmehe kaela ümber kättega finni.

— Mikspärast ja mulle ialgi juud ei anna? Konsettina andis ise, kuna ta wārises, lahujale juud.

Lorentso oli kodumaines nagu joobnud. Neiu muju ja kirjelistes sõnad oliwad tema üles äritanud.

— Misjugune imelik naisterahwas! Niijuguft ei oleks ma omale abitaajaks tahtnud... Ta on liiga nerulik.

Viimajel ööl, kui Lorentso weel seal toas magas, kus ta lapsena oli maganud ja ühõpilajena elanud, tundis ta, et temas midagi ära sureb, midagt siimist, ligidat, wõib olla, kõige parem jagu tema elust, tema wabadus. Ta tundis, et tema järg, teadusliffude raamatutega kaetud laud, pildid seintel ja kõik toas olewad asjad furwalt tema peale waatawad ja temaga Sumalaga jätawad. Ta nagu oli kõik need wanad sõbrad wärgise enesest eemale tõukanud ja nüüd nad kurdawad.

— Ta tegi afna lahti. Eum oli wainne. Alm oli pilwes; taewas ei paistnud tähtegi. Uusitsatel wilkusiwad udu sees laternate tuled. Lorentso süda walutas.

— Mikspärast ma kuulasin teiste nõuandmist ja tegin selle järele? Mikspärast? pahasdas noor tohter iseenele peale.

* * *

Pulmapäewal, kui pulmalised weel ei olnud kofku tulnud ja Konfettina alles ennast riidesse pani, oli Lorentso kurb ja wainne. Isa inestas ja küsis:

— Kas oled haige?

— Ei, ma olen täieste terve.

— Mikspärast sa siis niijugune oled?

— Wõib olla äritusest ootamise pärast...

Lorentso püüdis rõõmus olla. Sel hirmsal päewal ei olnud Konfettinagi tema nähes nõnda ilus, nõnda fena kui harilikult. Näis, kui oleks mõrsja oma walgete südi riiete fiske olnud mähitud. Pärast, hilja õhtul aga, kui Lorentso walget käharat pead, hiilgawaid filmi, naeratawaid huulesid ja punetawaid palgeid nägi, kui ta seda kõike pulmajärgi walge padja peal filmas, jäi ta tahtmata filmitsema, aga ainult filmat. Ta ei wõinud Konfettinat kaisutamata, oma rinna wasta pigistamata jätta.

Wärisew noorik kattis näo kätega finni. Lorentso wõttis õrnaste käed näo eest ära. Noorik ei pannud wasta. Lorentso ise wärises; ta oli ise ka äritatud — tema, kes mõtles, et ta Konfettinat ei armasta; tema, kes ainult Konfettina isa soowi järele naiseks wõttis. Ta suuteles ja kaisutas noort naist, suuteles kirgelikult ja sofiistas waewalt kuuldawalt:

— Oh, kui wäga ma sind armastan!

— Wiimaks ometi! Wiimaks ometi ütlesid! Küll sa oled halb! Sa ütlesid seda esimest korda.

Lorentso naeratas õnnelikult Konsettina haugutamist kuuldes.

— Kas näed, ma palun andeks... Anna nüüd nende musude eest andeks... Kas ei anna?

— Ah, ja, ja! Armas!

Konsettina wõttis ta pea käte wahlele ja soris peenikeste sõrmedega tema juuksid.

— Ja, ja, amman andeks!... Sa ei usaldanud mind. Sul on õigus, sa tundsid mind wähe. Sa olid ka ilma minuta oma raamatute juures õnnelik. Sa ei wõitnud mind omale wõttes midagi, aga, wõib olla, kaotasid palju. Ei, lae ma räägin. Ma räägin tõtt. Sul oli ka ilma minuta hea. Mina aga... mina aga... kas tead?... mina hakkasin sind enne armastama, kui ma sind tundsin. Ma hakkasin sind armastama, kui teadsin, et sinust, wõib olla, minu peastja saab. Oh, kui raske mul oli isa juures elada! Sa ei wõi arwatagi. Kui ma siis sind esimest korda nägin...

Konsettina jäi äkitselt wait. Ta nägi, et Lorentso teda enam ei kaitsutanud ega juutelenud, waid koguni ta kaistsust lahti peasebada püüdis.

— Mis sul on? küsis Konsettina ja laskis ta oma käte wähest lahti.

— Ei ole midagi, ei ole midagi, räägi edasi! wastas Lorentso koshunud healega. Näha oli, et ta midagi juure wae-waga warjata püüdis. Ta pani kõrwa wastu noore naise rindu ja kuulatas. Siis tundis ta, kuidas tal weri soontes seisma jäi.

— Räägi, kõnele, kallid! Ma tahan kuulda, kuidas sinu süda tuisub... ütle, ütle weel kord, et sa mind armastad... ma tahan kuulda...

— Ei, Lorentso... Ma olen juba ütelnud.

Kõneleja waotas filmad finni, nagu tahaks õnneliku tund-must maitseada, nagu tahaks arusaamata õndsuse okeani wajuda.

Lorentso aga kuulatas ja kuulatas hinge finni pidades.

— Sumal halasta! Wõimata! See forin kopsus... Ei, see on võimata!

Hirmsa leiduse üle koshudes tõusis Lorentso üles ja jäi liikumatalt fangi ette seisma.

Konsettina tegi filmad lahti ja sirutas end nagu pikast unest ärta des.

— Noh, mis? Kas kuulsid, kuidas jüda tussub? Kas oled nüüd rahul?

Küßija naeratas, aga Lorentso tundis, et ta jalgade peal väärus. Säng ühes eesriidega ja kena pea walge padja peal, kõik nagu käis ta filmade ees ringi.

— Ei mõi tõsi olla!.. Ma oleks jeda tähele pannud, trööstis ta iseennast, kumardas siis naise poole, naeratas ja juuteles naist kergeliselt. Konsettina aga sõistas:

— Noh, mis minu jüda sulle ütles? Kas oled wastu-sega rahul?

* * *

Ei, see oli ainult hirmus unenägu. Nüüd, kui ta teadis, et Konsettina teda tõeste armastab, kui ta sellest warandusest hakkas lugu pidama, mis ta omale saanud, trööstis ta iseennast sellega, et see kõik ainult unenägu oli. Lorentso ei usaldanud katsuda, kas ta leibus tõsi on.

Konsettina tuli oma isa käe alt finni hoides tema juurde weranda peale. Noor naine oli õitsew ja rõõmus. Lorentso wäri ses rõõmu pärast: nõnda terve nais Konsettina olewat.

— Tühi kõik, mõtles Lorentso, see oli ainult tohtre wiirastus.

Ta wõttis naise käest finni.

— Mis? Kas tunned minu wastu armukadedust? nal-jatas isa ja lükkas Konsettinat õrnaste abikaasa poole.

Konsettina aga pööris ruttu ümber ja andis lapse kom-bel waljuste naerdes wanamehele juud.

— Kui ta kade on, siis piiname teda, naeris noor naine.

Tühi ja igaw maja, kus wanamees mitu aastat tujaselt ja wäsinult nagu kärbes, kessel tiiwad ära kistud, ringi rändas, läks kohe, kui noorik temasse ilmus, elu ja soojust täis. Wana-mees soojendas enna st laste palawa armastuse juures.

Tühjad, kurnad werandad oliwad kase kolme nädalaga rohelistel ja lilledega ehtitud. Nais, kui oleks wana teenija naisterahwasgi nooremaks läinud. Wähemalt ei kõrwetanud ta enam sööki ära.

Saalis kuuldi sagedaste flauerimängu, iseäranis, kui Lo-rentso wäsinult haigete juurest tagasi tuli, sohwa peale istus,

filmad finni pigistas ja sigari suitsema pani. Naine mängis ja laulis. Muusikasti ja õnnest joowastanud pööris ta näo mehe poole. Mõnikord mõtles Lorentso endiste kartuste üle ja seda, kuidas ta enne pulmi mõtles, et tema elu nurja on läinud. Nüüd oli aga wainne kodune elu weel armsamaks läinud ja ta oli nagu luulelikumaks muutunud.

Konsettina oli ka õnnelik.

— Ma elan nagu paradüüsis, kõneles ta, kui ta meelde tuletas, mis tal isa kodu oli kannatada olnud. Konsettina terwis ei läinud sugugi pahemaks, waid koguni ifka paremaks ja paremaks. Noorik nagu õitses.

— Kas oled terve? küsis wahel Lorentso, keda hirmus kahtlus piinas ja südant walutama ajas.

— Täieste, wastas Konsettina harilikult. — Ma ei ole ialgi nõnda terve olnud kui nüüd.

See ei olnud aga tõsi, mis ta rääkis. Ta tundis juba tiik aega enese haige olewat, aga ta häbenes sellest mehele rääkida. Mõnikord oli tal raske hingata ja seedimine ei olnud temal kunagi korras. Harwaste tundis ta ka rinnus walu, mis teda jõjiti magada ei lastnud. — See kõik ei tähenda midagi, trööstis ta iseennast. Kui mees tema nägu ja liikumisi tähele pannes waatles, piüidis ta rõõmsam ja terwem olla kui harilikult ja tõendas iseeneses: „Tühi kõik. See läheb mööda.“

Kord hommikul oli ta aga mitme uneta öö järele nõnda nõrk, et ta ei jõudnud süngist üles tõusta. Lorentso tõusis harilikult waremine üles ja läks kohe kodust ära oma haigete juurde. Kui ta koju tagasi tuli, wõttis isa teda õnnelikult naerata des wastu.

— Konsettina on natufene haiglane, ütles ta. Wist saan wanaisaks...

Nähes aga, et poeg ära kaawat as ja peast kättega finni wõttis, kohkus ka wanamees.

— Mis see tähendab? küsis ta hirmuga, kui Lorentso sohwa peale istus ja waeuvalt nuttu jõudis tagasi hoida.

— See on minu süüd! Mina oma iseene se armastusega olen süüdlane. Ja, ja, minul on süüd...

Kõhkem ei wastanud ta wae se le wanamehele midagi, kes midagi ei teadnud ja aru ei saanud, mikspärast pojale pi jarad filmi tuliwad. Kui noor tohter wiimaks seletas, kuidas lood on, hakkas wanamees teda rahustama.

Noh, ja teed asja suuremaks kui ta on, kõneles wana-meel. Kutsume teised arstid. Võib Neapoli sõita, kui tarwis. Miskpäraft kirta! Sa ehmatafid minuigi surmani ära!

Niikaua kuni Konsettina ise oma haigusest aru ei saanud, oli ta rahulik. Rohud, mis Lorentso talle andis, tegiwad ta terwemaks. Ta tõusis üles, oli jälle rõõmus ja laulis. Siisgi jäi ta wahel mõttesse, sest et teda nüüd suurema hoolega hoiti ja kõik tema wastu isearanis tähepanelikud oliwad. Et kurb mõtteid laiali ajada, hakkas ta rohtem kui enne laulma ja mängima. Tema armjam laul aga, mida ta siis laulis, kui ta Lorentsoga esimest korda tutwaks sai, äritas teda nõnda wäga, nagu ei oleks ta teda ise laulnudgi, waid keegi teine. Näis, kui oleks see laul muresewa hinge kurb kaebtus olnud. Ükskord ei suutnud Konsettina teda otsani ära laulda.

— Siida hakkab walutama. Mis see tähendab? Mulle kipuwad jesse laulu juures pijarad filmi.

— Ära laula teda. Üleüldse laula wähem, andis Lorentso nõu. — Miski sa imestad? Sulle läheb rahu tarwis. Sa pead ennast ärituste eest hoidma. Seft on küllalt, kui sa majapidamise eest hoolt kannad!

Konsettina istus mehe põlwe peale, silitas tema habet, waatas tema filmadesse. Lorentso rääkis edasi:

— Sul on nõrk terwis. See, mis teistel ainult haiguse olekuga lõpeb, võib sulle halbu järeldusi tuua... Saa aru, kallid... Võib tõsiseid järeldusi tuua... Ja, ja.

Konsettina raputas eitawalt pead.

— Ära kardad! Kuudas sa niisugune kartlik võib olla! Sa arwad, et ma haige olen. Loed mind mõneks pöduriks.

— Sugugi ei loe pöduriks, aga...

— Kas tead, hoia kõiki neid rohtusi parem oma haigete jaoks. Mina neid enam ei wõta! Ma oskan iseennast terweks arstida. Mina olen ju tohtri abikaasa. Mul on, kas tead, niisugune rohi?... Waata! See on mu rohi!

Kõneleja juuteles ja juuteles meest kirgelise armastuse tundmuse mõjul, mis teda terve nädali oli piinanud ja mida mees alati püüdis maha suruda.

— Ja, see on minu rohi, kõneles Konsettina. — Ma ei lascks find enese juurest eemale. Ma olen sinu haigete peale wihane. Nad ei saa ialgi terweks ja fina istud ööd ja päe-

wad nende juures, kuna mina üffi pean olema. Nad wõtawad minu minu käest ära.

* * *

Remadel ilusatel päewadel käiswad nad linna puiestikus jalutamas. Konsettina wõttis kõwaste mehe käest finni. Nad käiswad tasahiljufeste, rääkiswad wähe, jäiwad kord ühe kord teise õitsewa lille juurde seisma, waatlesiwad lindu, kes oksa peal kiitus ja laulis, ja filmitseiwad sadandet korda tenasid wanaaegseid kujusid, mis puiestikus seisiwad.

— Ma soowiksin jeda päifest, jeda puhaft õhtu juua, kõneles Konsettina. — Ah, kui hea on siin rohilises elada! Kõik on rohiline, siin, orgudes, kõrgendikkudel. Rahju ainult, et siin inimesi ei ole. Ma ei läheks ialgi siit ära... Miks sina wait oled?... Waata, kui ilus! Miks sa ei waata?... Mis sa mõtled?

— Ah, ja, siin on tõeste ilus...

Lorentso ei rääkinud, mis ta mõtles. Kuidas ta wõis naisele jeda piina seletada, mis teda waewas. Lorentso kui arst nägi selgeste, kuidas hirmus haigus naise õrna keha üle wõidu saab... Kuidas wõis Lorentso naisele awaldada, misjuguft jüdamepiina ta alati tundis. Tema, arst, ei hoolinud ja laskis haiguse suureks minna!

— Kõik minu jüüd! — pahandas Lorentso iseenese peale. Mul ei ole enese jaoks wabandust. Ma olen päris kurjategija. Kõik kaisutamised, kõik suutelemised, kõik rõõmud, kõik need tegiwad haigust pahemaks. Mõnikord katsus Lorentso iseennast petta.

— Loodus teeb imet mõnikord... Piategi noorus... Teadus ei tähenda looduse ees midagi... Kes teab, wõib olla...

Lorentso lootis.

Kui aga Konsettina kord öösel tema üles äratas hüüdes: „Lorentso! Lorentso!“ kui ta nägi, kuidas abikaasa sängi ääre peal istus ja hirmuga were peale waatas, mis padja oli punaseks wärwinud, kaotas ta wiimase lootuse ära ja kaotas iga wejeks ajaks.

— Müüd on kõik lõpetud! mõtles ta hirmuga.

Sel hirmsal ööl jai ka Konsettina aru, mis tal wiga on. Ta wõttis framplikult mehe käest finni ja nuttis. Ta filmist paistis hirm...

— Lorentso ! Oh, mu Lorentso ! Mita mind ! Ma ei taha furra !

— Ära karda. Tühi asi ! Ära ehmata ! kordas mees. Karta ei ole midagi.

Konsettina aga luges oma surmaotsust mehe filmadest, mehe näost ja püüdest, kuidas mees nuttu tagasi hoida katsus.

— Kas tead, Lorentso, minu ema juri tiiskusesse ära. Sumal hoidku ! Kas ka mina suren ? Oh, ei, ma ei taha furra. Mul on hea sinu juures elada. Armas Lorentso ! Ma ei taha furra !

Hädalbaja rabeles sängis niipalju kui wäsimus lubas.

* * *

Sellest ööst jaadik hakkas majas surmawaiksus walitsema. Lorentso, ta waene isa, teenija ja kōik käiswad kurrwalt nagu warjud.

— Kes wõis mõelda ? Oli nagu puhfem õis ! kurtis wanamees, kes ka juba südametunnistuse piina hakkas tundma.

— Mina olin ju see, kes poega sundis naist wõtma. Mina olen süüdlane. Kes wõis arvata ! Niisugune õis !

Konsettina ei käinud toast väljas. Ta lames finnisilmi suure sohwa peal ja kõhis. Hingata oli raske. Nüüd oli ta alati palawikus. Iseäranis piinas teda higistamine. Külmad higitilgad seiswad alati temal walge, nagu wahast otsaesise peal. Ta waatas kuiwetanud käsa : iga soont wõis läbipaistwa naha all näha. Teda hakkas kadetus tulewiku pärast piinama. Ta nõudis, et Lorentso nüüd, niikaua kui tema, Konsettina, elab, tema juures wiibiks. Lorentso ei peajunud naise juurest sammugi eemale. Konsettina soovis teda kaasa wiia, et jeal hauas, tulewases elus, igaweste armastada ja armastatud saada.

— Suutele mind ! Suutele ! nõudis noorit igal filmapilgul.

Lorentso wiiwitas naise soowi täites, sest et alaline äritus weel rohkem haiguse käiku kiirendas. Nähes, et mees wiiwitas, tundis Konsettina rahutust.

— Mis ? Kas sa mind kardad ? küsis ta, kuna nutt ta heale kinni mattis.

— Ole rahul, wastas mees. Sa tahad ise ennaft hufata ! Ole mõistlik !

Konsettina aga wajutas omad kuumad huuled mehe omade wastu ja wõttis mehe kaela ümbert kuiwetanud kätega kinni.

Musud olivad palavad, lõpmata. Konjettina nagu tahtis oma haigust mehele anda. Ta hoidis meest terveöö kaisus. Mõlemad hingasiwad wastamisi. Konjettina ei tahtnud üksi surra. Kui Vorentso tema tühje, haiglasest tujust tulnud soovisi ei tahtnud täita, nuttis ta ja langes minestusesse. Vorentso mõtles, et naine siis just tema kätte wahel ära sureb.

Konjettina nagu kaotas niisugusel filmapilgul mõistuse ära.
— Ah, ja ei armasta mind! Ma olen sind ära tüütanud! Sa mõtled, et ma ei mõista, et ma olen sind ära tüütanud.

Vorentso palus teda rahule jääda.

— Ja, ja. Ma näen juba ammugi. Sa ei jõua oodata, millal ma ära suren. Võib olla, ja ei jalli mind filmaotjas.

— Konjettina! Konjettina! palus õnnetu.

— Ja, ja. Ole hea, ära peta mind! Ma näen sind läbi. Oh Sumal, kui alatu!.. Ma armastasin sind rohkem kui Sumalat... ma andsin oma elu sulle, kõik... ma suren sellepärast, et ma sind armastan... Aga sina! Aga sina! Tänamata! Tänamata!

Konjettina pani käed filmade ette ja kõigutas pead, kuni kõhahoog ta hinge finni mattis, nõnda et ta jõuetult patjade peale langes. Vorentso lastis ta ette põlvili, hoidis teda, andis talle lusikaga rahustawat rohku, kuna tal enesel pisarad mööda palgeid maha jooksiwad.

— Kui sa mind armastad, palus mees, siis ära ärita iseennast. Sa tapad enese ärituse läbi ära.

Kui siis Konjettina meest nägi põlvitama, kui ta mehe meelitawat healt kuulis, mis südamesse tungis, tõusis ta istutite ja waatas mehe otsa. Ta tundis mehe üle häledat meelt, niisugust häledat meelt, nagu armastaw naisterahwas armsa mehe üle võib tunda.

— Anna mulle andeks! palus ta siis meest. — Anna andeks, ära puutu minu külge, ära juutele mind... Mul on külgehahtaw haigus. Mine minu juurest eemale. Sa pead veel elama. Ela! Mina suren üksi ära. Sellest on küllalt, kui mina sind näen ja kuulen. Ütle ainult, et sa mind ei ole põlgama hakanud, et sa mind niisamati armastad kui enne?..

— Rohkem kui enne!

— Armastad? Roh, siis wanni, et sa, kui ma ära suren, teist naisterahvast armastama ei hakka!

— Wammun!

— Et sa iffa sellesfamas toas magad, sellesfamas fängis, sellesfama peju peal.

— Jah, kallis, ma teen kõik...

— Oh, kui sa waletad... Tule ligimale. Anna mulle nüüd suud. Üksainus kord. Ma tean ilma peeglit, et ma ilus ei ole, et ma kolebaks olen läinud. Aga ma armastan sind füisgi. Sa oled ju minu Lorentso? Minu?

— Sinu, mu laps, sinu, kõige hingega!

— Noh, ütle veel kord, ütle!

— Sinu, täitsa sinu.

— Tänan sind! Ah, kui hea, kui sa nõnda räägid. Oh, Issand, mõiksin mina terweks saada! Ehk ometegi, et ma haigemaks ei jääks, et ma elada mõiks. Ma arwan aga, et ma palju, sada korda rohkem pean kannatama!

— Teadagi, sa mõid terweks saada. Lootus ei ole kadunud. Sa ei tohi karta, sa pead hoidma, et sa ennast ei ärita.

— Hea! Ma olen mõistlik. Olen rahulik. Rüll sa näed. Olen nagu kutsikas sõnakuulelik. Aga lasse, ma annan sulle veel muju. Ega sulle ei ole wastameelt? Ei ole? Tugewamine, võta tugewamine mu ümber sinu... Minu Lorentso! Lorentso!

Rahulik olek wältras aga ainult lühike aja. Harwaste terve päewa, mõnikord ainult mõne tunni. Warsti oli Konsettina jälle äritatud.

Tuba oli walge. Suurtest afendest waatas selge maikuu päikene tупpa. Waikust segasiwad ainult Konsettina kaebused ja kõha. Hale oli kuivetanud noore naisterahwa peale waadata. Tal ei olnud muud kui ainult luud ja nahk. Silmad oliwad sügawaste auku wajunud ja näis, kui oleksiwad nad juuremaks läinud, aga nagu oli imepisufene.

Lorentso ei läinud toast wälja; Konsettina ei lasnud teda minna. Teisa aga peale oma äia, lastis ta ainult mõne minuti toas olla.

Harilikult wahtis Konsettina mehe peale, nagu oleks meest tahtnud oma filmadega ära süüa.

— Ma tahan sind kaasa wiia, ütles ta mehele, ja ta sõnadest kostis kahjurdõm wälja. — Ma tahan sind ära wiia, et teised sind omale ei saaks. Kes sind teab? Võib olla, et sa ei jõua odada, millal sa teist, ilusat, terwet, mõid rinnale tõmmata. Mind ei tuleta meelegi! Ei, ei, ma ei anna sind

teistele. Ma hoian sind tugewaste, tugewaste sinni. Sina oled minu! Ei anna!

Et Lorenso ära ei läheks, andis Konsettina talle huulte, palede ja filmade peale juud. Suuteles mehe juukseid. Nagu oleks soovinud oma haigust mehele külge panna ja meest ühes hauda wiia. Mõnikord koguni hammustas ta meest, otsekui vihaseks.

— Ah, kas oli valus?

Kuttu andis ta siis selle koha peale, mis ta hammustas, juud. Lorentso pidi oma nägu nende rätikutega pühkima, mis tema higist niisked olivad. Mees pidi sellesama klaasi jeeft jooma, millest tema jõi, ja nimelt sellesama ääre pealt, mille külge tema huuled olivad puutunud. Konsettina ei tahtnud, et tema warandus teise naisterahwa saagiks langeb.

Lorentso hakkas wiimaks tundma, et tema tõeste nagu pikkamisi surema hakkab. Ta läks nõrgaks. Ta tundis mingi-jugust arusaamatat, ebauuslikku hirmu, kui ta naise juurde läks.

„Ja,“ mõtles ta, „mu etteaimamine läheb täide.“

Ta kaotas hirmu pärast aru ära, nõnda et ta uskuma hakkas, kui Konsettina seletas, et tema enese palju terwema tunneb olema, et see tõeste tõsi on.

— Tõsi, tõsi! Täiesti hea. Ma arwan, sellepärast, et täna ilm ilus on. Waata, kuidas päikene paistab!

Nüüd oli Konsettina jälle hea, lahke, õrn, nagu enne ja naerisgi oma haiguse üle.

— Ma saan ometegi terweks! kõneles ta. — Teisiti ei võinudgi sündida. Mul on ju suur elujõud. Kas tead, mis-jugune? Armastus minu wastu.

— Sul on, mu lapsukene, ka teine suur jõud — noorus. Mõlemad naljatasiwad ja naeriswadgi.

Konsettina lastis waele äia sel päewal oma juurde kutsuda ja palus temalt andeks, et ta nõnda tujukas oli olnud.

— Tõeste, papa, kui haigeks jääd, siis ei tea isegi, mis teed ehk räägid. Näed nüüd, ma hakkam paranema ja olen ka paremaks läinud.

Wanamees ei petnud enmast tiijha lootusega.

„Oh!“ mõtles ta, „wiimane tund tuleb. Tarmis preestri järele saata. Kes teab, kas ei ole kutsuda hiljaks jäänud.“

Konsettina tundis ka tõeste äkitselt, et ta nõrkema hak-

fab. Ta langes patjade sisse, ilma et mehe pealt oleks filmi ära pööranud.

„Alha,“ mõtles ta. „Tema jääb ometegi elama. Ma ei wõi teda kaasa wiia.“ — Kuulge, ütles ta siis waljuste, ma tahan, wiige mind weranda peale. Wiige sellesama sohwaga. Ma tahan weel linna, põlbude, aasade peale waadata... wiimast korda. Ruttu, ruttu!

Haige wiibi, kuhu ta soowis.

— Waata kellatorni, ütles Konsettina mehele.

Lorentso waatas, aga ei näinud midagi iseäralist.

— Ära unusta, kõneles haige, — et meie teda kahkesti wiimast korda koos nägime... Waata, seal on mäed, puud! Pea meeles, et meie wiimast korda ühes nende peale waatame... Ja ära unusta, et ma palusin sind nende peale waadata... Kas näed?... Waata, seal on küla... seal männid, kus meie jagebaste jalutasime... Ära unusta! Ära unusta!

Lorentso waatas: — Ja! Ta nagu nägi und. Neeb mäed, puud, männid aga nagu lõigati ta peaaju sisse. Näis, et ta, kuni elab, ialgi midagi muud ei näe kui neid.

Konsettina aga wõttis wiimase jõu koku, tõmbas Lorentso wastu rindu ja wajutas huuled wastu tema huulesid.

— Sure minuga ühes! Sureme seltsis! sofiistas surija. Ta suri aga üksi.

Õnnestanud pauk.

Fr. Paiksen'i jutt. Ümber pannud D. R.

„Käed üles!“ — on tuttav Põhja-Amerika metsarööwliste ja kelmide hüüe.

Kord rändasid ma Kamp-Horaunisse lumega kaetud Beggorni mäe lõhestikkusid mööda, kus ma peaaegu ära pidin elama. Ma hulkusin kolm neli tundi järjest kalju rinkusid mööda, kõik see aeg oma Rittit käe kõrwal talutades, kuni ma wiimaks parema tee peale wälja jõudsin. Siin oli ütle mata ilus. Hele päike jätendas miljonite lumekibemekeste pealt pimestawalt reisi filmi.

Wawalt sain ma Ritti selga istuda, et rutemalt edasi jõuda, kui tee kõrwal mulle hüüe „Käed üles!“ kõrwu kostis.

Ma waatasin sinna poole, kust heal tuli, ja nägin kalju tagast inimest wälja astuwat. Et see minu poole sammudes ja piisfiga minu peale sihtides iga filmapill walmis lastma oli, siis ei jäänud mul muud nõu üle, kui käed sõnakuulelikult üles tõsta ja wagusi oodata, mis tuleb. Nõowel jõudis selle ajaga juba kaunis lähedale, aga äkitselt lastis ta piissi otja alla poole wajuda, pani käe, mind terawamalt wahtides, filmade kohale, et päife mitte filma ei paistaks, ja plahwatas siis suure healega naerma. Niijama tegin ka mina, kui ma oma wana tutawat ja sõpra Dshon Diksoni oma ees seisma nägin, kes terve aasta juba neis mägedes haruldasi metsaloomi otsides jahti pidas.

— Tuhat ja tuline, — hüüdsin ma oma sõbrale wastu minnes, — kuidas te mind wastu wõtate!

— Aga kas ma seda arwata wõisin, et teie olite, — ütles ta ifka weel naerdes ja minu kätt pigistades. — Päife paistab nii heledaste, et tihti maa taha wäga raske on inimest ära tunda. Wõeraid wõtan ma alati niiviisi wastu ja olen otsusele jõudnud, et see just õige on. Mituforda olen ma kelmidega, kes siin alati ümber hulguwad, kimbust olnud! Siin peab wäga ettewaatlik olema. Kui ma mitte nii „hea pois“ ei oleks, siis oleksin ma teid juba ammugi teise ilma saatnud.

— Mina ei saa teist aru. Mispärast siis nii?

— Waadake, asjalugu on nii. Zuba kolm tundi aega hiilin ma, nagu kaks hiirt piinides, metslamba karja lähedale. Ma olin just paraja lastmise maa peale saanud, kui korraka lambad jooksu pistiwad, nagu oleks neil kurnuain isse kannul. Ja misjuguine toredade sarwedega oinas see oli, keda ma ju oma märgilauaks walisin! Saate nüüd aru? Waadake, teie hirmutasite nad minema.

— Asi on halb. Aga mina ei ole selle juures sugugi süüdlane.

— Muidugi teada, et ei ole! Aga kas teil praegu ei ole waft hinu mind aidata seda lamba karja üles otsida? Saagu, mis saab, aga ma pean need toredad sarwed kätte saama.

— Mina olen walmis, — ütlesin ma. — Mul on hinu Amerika metslambaid taga ajada ja Kemp-Horau, kuhu ma minna tahan, ei jookse selle aja sees mitte ära. Homme jõuan ma muidugi pärale.

— Siis läheme, — ütles Dikson rõõmsaste. Hobuse wiime jüa tihti maa taha kurnistifusse, kus minu hobune praegu seisab.

Nõnda ka tegime. Pärast seda mõtsime piisid õlale ja kõffime lambaid otsima.

— Kõige esite on tarwis jäljed üles otsida, — lausus mu seltsimees. See oli küll kerge ütelda, aga väga raske täita, sest Dikson oli lambaid teisel pool pikka kivistikku näinud. Meie pidime enne hulk aega otsima, kui ühe vähem kardetava koha üles leidmise, mida mööda meie ka õnnelikult kivistiku põhja jõudsime. Teist seina mööda üles ronimine oli niisama raske. Viimaks leidmise teisel pool kivistikku loomade värsked jäljed üles. Nad hakkasivad suurte kalju riinkade juurest ja läksivad järju kivistiku kalda peal olevat kitsast lumega kaetud teerada mööda ikka edasi. Ma olin juba harjunud mägesid mööda ümber hulkuma ja ei pidanud ennast sugugi halvaks ronijaks, aga Dikson oli minust palju osavam. Julgeste hüppas ta ühe kuvi otsast teise otsa, kaljukitse kergusega ronis ta kiirelt kiinalale, ilma mõtlemata lastis ta ennast järsku kohtasid mööda alla libiseda. Suure waewaga jõudsin ma talle järele selle aja sees, kui ta wahete wahel mõne suurema kiinka otsa ronis, et kohta tähele panna. Juba rohkem tundi oli mööda läinud, kui Dikson jälle kiinka otsa ronis ja mind oma juurde kutsudes küsis:

— Noh, kas näete?

Selle juures näitas ta ise tiiki maa taga oleva järskudest lõhestikutest ümber piiratud lagendiku peale, kus ma ka tõeste seitse tugewat oinast filmasin, kes rahulikult lume alt toitu otsisivad.

— Just needsamad loomad, mis ma enne nägin. Waadake seda suurt . . . seal, keskel. Kas ei ole haruldane loom?

Tõde poolest oli see tore loom, kes teiste keskel ühele ja teisele poole waadates jämedate sarwedega pead siia ja sinna käänas.

— Meie peame katsuma nende lähedale saada paremalt poolt, sest, kui ma ei ekski, siis on selle lagendiku tagapool kiires lõhestik wõi midagi sellesarnast, ja kui mõnda teist teed ei ole, siis on nad lõhus. Aga ma palun teid esimese paugu minule jätta. Kui ma aga ühe pauguga seda oinast maha ei lase, siis võite oma õnne katsuda ja kui ta teie paugu peale maha jääb, on oinas teie oma.

Peale selle, kui ma oma rahulolemist seltsimehe ettepaneku peale olin awaldanud, hakkasime edasi minema. Takistuste

peale vaatamata, mis meil teel sagedaste ette tuliwad, jõudfime kaunis jõudfaste edasi. Hinge finni pidades käisin ma oma seltsimehe kannul. Korraga jäi Dikson seisma, tõstis oma püssi otse öla kõrgusele ja näitas kalju rüinkade wahel oleva lõhe peale, millest kitsas teerada üle käis.

— Nüüd on nad käes! — sosistas ta.

Mu sõber ei olnud ka eefinud. Kui me lõhest üle saime, seifis lagendit meie ees ja sammuu nelikümmend endist eemal nägime Amerika metslambaid, kes kofe, kui nad meid filmasiwad, jookfima paniwad.

— Pagan wõtku! Teised lambad warjawad suure oina ära, nii et wõimata on teda lasta! — kirus Dikson.

Uoomad jookfifwad otse wastufeiswasse külge ja jäiwad kuristikku äärel peatama. Et aga kuristikust üle karata wõimata oli ja teist wäljakäiku ka ei olnud, siis pistifwad nad uuesti jookfsu, aga ifka niiwii, et Diksonist wälja walitud oinas teiste kessele jäi. See ajas mu sõbra wihale.

— Dota ja, sarwik! Küll ma sulle ligi peafen. Teie jääge siia ja waadake, et loomad wälja ei saa. Ma hirmutan nad laiali. — Seda üteldes jookfis ta ruttu lagendiku põhja poole ja peitis enese suure kiwi taha ära. Niipea aga kui lambad tema kohale jõudfifwad, fargas ta suure kisaga peidupaigast wälja. Ta ettemõte läks hästi forda. Uoomad hirmufifwad nii ära, et nad kõigile poole laiali jookfifwad. Suur oinas jookfis nüüd üffikult lagendikku mööda. Korraga paukus püüs ja oinas, kes parajaste kuristikku äärele oli jõudnud, hüppas wiimase jõuga sealt alla.

— Hurraa! kisedas Dikson rõõmfaste mütsiga wehkfides. — Sarwed on minu! Waata, see oli pauk! Kas teie ei taha ka niiwii teha? Seal on neid weel mitu tükki.

— Mis tarwis neid tappa? wastafin ma tee pealt kõrwale minnes. Ehmatanud loomad nähes, et tee lahti on, tormasifwad noole kiirufel minust mööda.

Meie läffime mõlemad augu äärele ja nägime nüüd, et see mitte org ega auk ei olnud, waid kole suur järskudest kaljuseintest fisse piiratud ja umbes 50 metrit sügaw kuristik.

Dikson wõttis wöö wahelt pika kofku määfitud nõõri wälja ja kõrwatagufst jügades ütles ta: See tühi ei kanna mind mitte. Ta waatas alla sügawufesse ja fiis teifele poole kiwi feina peale, kuna ta ifeenefes arutas: Üles saab seda feina

mööda wast weel kudagi wiisi, aga alla, hnt... wõimata. Siis wiskas ta nöõri lume peale, läks ise just kuristiku ääre peale ja hüüdis: — Waadake, seal on mu oinas! Ma wean tihla selle peale, et ta kõigewähemalt 400 puunda kaalub. Wäga kahju oleks, kui...

Korraga nägin ma, et maa tema jalgade alt ära wajus ja ta ise meeleärakeitlikult kättega õhku haarates ära kadus. Külm wärin jooksis mul üle keha ja ruttu löin ma käed kōrwade ette, et mitte oma sõbra kuffumist kuulda, aga juba järgmisel filmapilgul lasfsin ma kõhuli, roomasin ettewaatlikult kuristiku äärele ja waatafsin alla. Ohus oli weel terwe pilw kaljutüki kuffumise läbi üles löödud lume kibemeid, ja alles natuke aja pärast nägin ma Difsoni. Ma hingasin natuke fergemalt. Ta ei olnud mitte kuristiku põhja langenud, waid rippus metrit 10 wõi 9 ülewal kalju seinal kaswawa wana männa otja otjas, mis tema seljatagast tugewa nahast wöö wähele oli tunginud.

— Difson! — ksfendasin ma tema poole, aga kõige wähematgi liigutust ei olnud märgata. On ta jurnud wõi minestuses? Kuidas wõifsin ma teda aidata, kui ta weel elus on? Niisugused küsimised lendasiwad wälgu kiirusel mu peast läbi.

— Difson! Difson! — ksfendasin ma kõigest jõust. Nüüd liigutas ta kättega ja tõstis siis pea üles.

— Kuradi päralt...! — hüüdis ta ja piüdis kõigest jõust ennast otja otjast lahti peasta.

— Ütelge, kuidas ma teid aidata wõifsin? — küfsin ma.

— Sein on siin järst ja kuristiku põhjas lund nii palju, et alla kuffumine midagi wiga ei tee. Kuidas ma aga sellest pagana otjast lahti saafsin?

Ta katsus rihma wöölt ära wõtta, aga asjata.

— Wõtte nuga ja lõigake nöör katki! — hüüdisin ma alla.

— Nuga? Wõtaks küll, kui ta mitte kuffumise juures tupest wälja ei oleks läinud. — Ta piüdis uueste ennast otja otjast wabastada, aga ta seekord ilma parema tagajärjeta.

— See on wõimata! — hüüdis ta meeleärakeitlikult ja lastis käed lödwalt maha langeda. Jumalaga, sõber! Zätke mind mu saatuse hooleks. Siia alla tulla on wõimata ja kui tulete, siis murrate kaela, aga seda ei ole ma mitte wäärt. Seni, kui teie abi otsimas käite, olen ma juba jurnud. Üksford

on tarwis surra; mispärast siis mitte niüid siin selle toreda sarwedega tugewa oina kõrwal. Minu warandus ..

Nähtawaste tahtis ta oma waranduse asjus mõnda ot-
sust teha, aga ma esitasin teda ta jutus. Mul walgatas kor-
raga mõte peast läbi, mille abil ma oma sõpra peasta lootsin,
ehk mõte küll hulljulge oli.

— Ärge liigutage ennast, — hüüdsin ma, — ja olge
walmis kukkumise wastu! Ma arwan, et ma teid wõin peasta
sellest halwast seisukorrast.

— Mis te mõtlete teha? — küsis ta imestades üles-
poole waadates.

— Seiske rahul, ütlen ma!

— Hea küll, aga mul on fange hinu teada saada, mis
te ette wõtta mõtlete.

Ma wõtsin püssi kätte ja läksin kuristiku teisele kaldale,
roomasin ettewaatlikult ääreni ja kumardasin ennast kuristiku
kohta nii kaugele, kui wõimalik oli. Mu ettearwamine oli õige.
Ma nägin oma seltsimehe selja ja puutiwe wahel ühe osa sel-
lest otjast paistwat, mille otjas mu sõber rippus. Ma wõtsin
püssi, sihtisin hästi selle otja pihta ja lasksin. Oks murdus
pragisedes katti ja Dikson kukkus kuristiku põhja lumesse.

— Hurraa! kisendas ta maast ülesse tõustes ja müttiga
wehkides.

— Tänan südamest teid selle eest, et mulle elu kinkisite.
Ei ole wigagi; kondid on kõik weel terwed.

Ta otsis oma noa üles, asus tapetud looma juurde ja
hakkas teda igast küljest waatlema.

— Niisugust looma on harwa leida, sellepärast siis, wa
wennas, anna kõige pealt oma sarwed siia.

Esite lõikas ta looma pea otjast ära, siis tõmbas ta naha
pütuti selja pealt lõhki ja hakkas liha tükkide kaupa luude kül-
lest lahti lõikuma.

— Alga niüid, — ütles ta mulle, kui ta tööd oli lõpe-
tanud, — hoidke nõõri ühest otjast kõwaste finni, aga teine
wijake alla minu kätte.

Ma täitsin ta soowi. Ta sidus nõõri otja tapetud
looma pea ja liha.

— Niüid oodake, kuni ma üles ronin. Üksinda ei jõua
teie seda koormat wälja tõmmata.

Seda üteldes läks ta wastuseiswa kaljuseina juurde ja hakkas ronima.

Esite läks see tal kaunis kenaste, aga ülespoole palja libeda seina kohale jõudes läks tee väga hädasõhtlikuks. Mitu korda libises tal jalg alt ära, nii et ta weel üffi käega ennast tagasi langemise eest hoidis. Mitu korda peastis ta ennast ainult meeleväheks hüppe läbi. Niipea aga kui ta mõne parema koha leidis, jäi ta peatama, et hinge tagasi tõmmata. Niiwiisi sai tal juba kolm neljandikku teed ära käidud, kui ma märkasin, et kõige suurem rasutus mu seltsimeest alles ees üleswal äärel ootas, kus kallas alt õõnes oli ja katuse räästa wiisil kuristiku kohal seisis. Pealegi hakkas mu sõbra jõud lõppema. Nähes, et mõmata on ilma aitamata kuristikust peajeda, sidusin ma nõõri otja ühe pöösa külge, ruttasin sinna kohta, kus mu sõber üles ronis, roomasin kuristiku ääre peale ja waatasin alla. Dikson seisis metrit kümme minust all pool. Ta hingas korratult ja hoogude kaupa, nagu oleks tal hing rindu kinni tahtnud jääda. Ära kriimustatud sõrmi mööda tilkus wesi ja nägu, mis nagu palawikus õhetas, oli hirmsaks muutunud.

— Ärge rutake! — ütlesin ma kaastundmusega.

— Kõle raske . . . ! kähistas ta ja hakkas uueste ronima.

Wiimaks jõudis ta selle koha juurde, kus kalju ennast üle kuristiku ääre välja sirutas. Ta toetas jala weikesesse lõhesse, lastis pea norgu ja seisis niiwiisi tüki aega. Siis aga tuli ta endine naljatuju jälle tagasi.

— Wiimaks ometi olen ma siia jõudnud. Aga kui teie mind nüüd ei aita, siis loen ma oma endist seisukorda paremaks kui praegust. Seal oleks ma kunni wiimase hingetõmbuseni wabas õhus rippunud, aga siin wõin ma väga fergeste tagasi lõmaks kukkuda.

— Olge rahulik, küll ma aitan.

— Kuidas wiisi? — küsis ta huudishimulikult.

— Seda näete kohe! Nüüd aga puhake ja koguge jõudu.

— Ma puhkasin juba tüki aega, sellepärast siis, rutakem. Mul on kange himu jälle tasase pinna peale saada.

Ma panin sõnalausemata käed terawa kalju tüki ümber ja lastsin jalad kuristiku kohale rippuma.

— Nüüd ronige ruttu mind mööda ülesse.

— Küll olete pagana tubli poisj ja . . .

— Ärge rajake ilma asjata sõnu, parem rutake! —

hüüdsin ma kannatamatalt, sest mu praegune seisuford ei olnud jugugi kiiduväärt.

— Sumala nimel siis! — hüüdis ta ja kohe tundsin ma tahte tugewat kätt mu jalgedest finni hakkawat. Hirm tuli mul peale ja waewalt suutsin ma weel kaljust finni hoida. Wiimaks ometi läks Difsonil korda üles ronida. Üles jõudes oli tal weel niipalju jõudu, et mind wõis ääre peale tõmmata. Siis aga jooksis ta tükki maad eemale ja langes minestusesse. Niisamajugune lugu oli ka minuga. Üles ärkades nägin ma Difsoni ikka weel meelemõistufeta maas lamewat. Ma pidin tüff aega tema kallal töötama, enne kui ta märkama hakkas. Ta tõstis pea üles, waatas imestades ümberringi ja küsis siis:

— Kus ma siis olen nüüd? Ah, ah! nüüd tuleb meelde. Kõige hirmsam oli wiimane ots. Aga õnn oli, et see kõik hästi läks! — hüüdis ta maast üles karates.

— Väheime! Päike hakkab juba alla wajuma. Meie peame ruttama, muudu läheb pimedaks ja meie ei leia oma hobuseid üles.

Kohe läksime teisele poole kuristikku äärde ja winnasime nõõri otja seatud vina pea ja liha üles. Difson wiskas pea jarwipidi õlale, kuna ma liha oma kanda wõtsin.

Ronimine ja kargamine näitas mu seltsimehele nüüd õige raske olewat, aga ta ise ei teinud sest midagi wälja. Meie jõudfime parajaste mäe harjale, kui päike looja hakkas minema. Balgi ei lähe see tore pilt mu meelest, mis ma selkorral nägin. Käälademed läikisiwad nagu tules, aga mäe ladwad ja teised kohad paistsiwad, nagu oleksiwad nad otsast otsani fullaga üle tõmmatud. Ühe korraga hiilgas kõik helepunases wärwis, mis ikka kord korralt passemaks näis minema, wiimaks aga aega mööda ennaft sinikas-walgets muutis. Täewas hiilgasiwad tähed aeg ajalt ikka heledamaks minnes.

Minu Ritti hirmus rõõmsaste mulle wastu, kui me Difsoniga sinna kuristikku jõudfime, kus hobused oliwad.

Kohe tegime tule üles, ajasime wee keema ja jõime punshi, mis leitwa ja wiinaga wäga hästi maitstes. Peale õhtujõõki määsifime endid soojade tekkide ja metsähärja nahkade fisse ja heitfime puhkama. Meie olime juba tüki aega pitutanud, kui Difson üles kargas ja ütles:

— Kuulake sõber, mis ma ütlen. Ma olen üks w'a fergats, aga siisgi mitte niisugune, kessel ühtegi mõistlikumat

mõtet ei ole. Mul on ikka oma jagu häid mõtteid ka ja sellepärast siis tuli mulle see päha, et iga hea tüti kohus on oma saaki esimese pauguga maha sirutada. See tähendab siis, et minu tänane pauf ei ole sugugi tähelepanemise väärt. Koguni teine asi on aga teie pauguga. Waewalt võib kedagi leida, kes seda järele saab teha, mis teie tegite. Et teie oma pauguga minu elu peastsite, siis on oinas õiguse järele teie omandus. Minu pauf ei ole nimetamise väärtgi, aga teie paufu võib tõeste õnnestanud pauguks lugeda.

Niisugusele otsusele jõudmine oli uhtele ja toredale Diksonile wististe küll raskem, kui tänane kaljusid mööda ronimine.

Taimeriigi hiiglased.

Joh. Lõhmusmägi.

Maa põrmust tärkab asju, mis terve inimesesoo auustust ja lugupidamist juba wanast ajast saadik eneste peale on tõmbanud, eneste külge on meelitanud, nii et neid jumalikult kaa kõrgeks peeti, kalliks, imetegewaks kiideti. Ja, nimetatud auu osalisteks on suured hiiglapuud muinasajal tõstetud. Õunnes ja põhjas, idas ja läänes — pea iga taewa kaare pool auustati pagana usu ajal ja weel nüüdgi seal, kuhu hariduse walgus ei ole tunginud, suuri puid; neid kumardati, toodi ohwrid, paluti nende all ja loodeti õnne ja õnnistust nende käest tulewat. Rahwaste muinasjutud annawad hiigla puude ja püha metsatukkade auustamisest hiilgawat tunnistust: isegi terweid metsasid, mis suured ja laiad, peeti pühaks ja jutustati neist imelugusid. Gesti muinasusus tähendas paljas metsapuude waitne kohn juba jumaluse liginemist.

Et wanal ajal suuri puid väga pühaks peeti, siis saab lootuse järele lugejat huwitama, kui mõne kirjelduse mõnest maailmas kaswawatest wanadest hiigla puudest siin kohal awaldan.

Kõige suurem hiiglatamm, mis praegusel ajal tuntakse, kasvab Prantšusmaal Alam Scharanti maakonnas Senti linnakese ligikal. Selle puu läbimõõt on tüwest enam kui 9 metr., aga kõrgus 20 metrit. Selle Europa taimeriigi hiiglaste tüwe õõnsusesse võidakse tuba ehitada, mille suurus 36 täringmetrit oleks. Tema õõnsuse seinte külles kasvawad mitmesugused tai-

med, seenefesed ja sõnajalad, just nagu tahaks nad wanarauka seestpoolt ilustada. Ühte kohta tüve sisse on aken raiutud ja ta suure teha külge pingid paigutatud, millede kohal üleval arwamata palju reisijate nimesid on puu sisse lõigatud. Umbes arwates on selle tamme wanadus 2000 aastat. Ah, wäga wõimalik võib olla, et selle puu warjus ferd wägewa Cesari sõjamehed puhketundi pidasid.

1824 aastal leiti niisamasugune tamm Ardernis kaskawat. Kui kohalikud elanikud ta maha raiusid, siis leiti selle hiiglaste tüve õõnsuse seest ohwerdatud riistade tükk ja wanu rahasid, millede waral kohalikud ajakirjanikud selgusele jõudsid, et see puu wanem on kui „igawene“ linn Room; nii wõidi siis tema eluiga 3600 aasta peale arwata.

Kaks niisugust hiigla tamme, mis iseäranis oma suuruse poolest rahwa ebausule põhjust annawad, on üks Inglismaal ja teine Prantsusmaal alam Seine jõe kaldal kesk suurt metsa kaskawas.

Esimene on Soutgemptonis ja hüütakse kuningas Detjena tammeks, sest et muinasjutu järele selle puu all nimetatud kuningas arwamata palju hirwesid maha lastnud. Igaaasta sellel „hirwede tapmise päeval“ kogus hulk inimesi ümberkaudsetest kohtadest koku ja pidas siis wana puu all röömpidu. Pärast pidu wõeti haiged, pödurid lapsed sülle ja, et neid terweks teha — pisteti tunniks wõi paariks puu õõnsuse sisse. Rahwa fin-
del usk, et see tamm tõeste terweks teeb, ei kadunud kunagi. Kui mõne aasta eest torm selle wana hiiglaste maha wirutas, siis nutsid ümberkaudsed elanikud hulgana imetegewa puu pärast palawaid pisaraid.

Teine niisamasugune tamm, nagu eelnimetatud, kasvab Prantsusmaal. Kohaline rahwas nimetab seda „weenõuks“. Selle tamme tüwi on 6 meetrit läbi mõõta ja on 1—2 meetri kõrguselt juba oksline, jämedate harudega, mis 30 meetrit kõrgele ulatavad. Kui 1832 aastani oli tammel 5 haru, aga nüüd veel kõigest neli, sest ühed metsamööda ümber hulkujad, kes esite hiigla puud nägid, raiusid wienenda suure haru maha, märgiks, et kerge oleks puud jälle illesse leida. Puu on oma „weenõu“ nime sellest imelikust omadusest saanud, et tema tüve sees metri sügawune auk olemas on, mis alati — ka kõige põuasel ajal — wett täis seisab. Selle wee sees pe-
jedes saada mitmesugused nahahaigused terweks ja ümberkaud-

sed elanikud on päris õnnelikud, et neil niisugune tamm on. Rahwa ebausul on siin ka päris tõepõhi alla jäänud, sest wee sees, mis selle puu õõnsuses alati seisab, on keemialiste katsete järele tõesti isäralisi nahahaigusi parandavaid olnud leitud.

Weel enam kui Liibanoni seedrid, on mamonti puud, need maailmakuulsad Kalifornia männad, tähelepanemise väärt ja õigusega funingad meie maatera taimeriigis. Muinasjutulises mõõtmises tulewad need puud kõigeförgema auustamise väärtisiks pidada. Imetelemise väärt on aga siiski see, et niisugused määratud kasvud kaua tundmataks jäiwad. Alles hilja aja eest leidis nad Inglise rändaw looduse uurija Lobbo Sierra Nuevaada mägestikus 1665 jala kõrguselt Stanislawi ja Antonio jõgede hallikate äärest ülesse. Sigitawas mustas mullas ja jõgedest niisutatud paiga peal on neid hiigla puid 30—100 tüüpi kasvamas. Nad mahutawad eneste alla ühe ruut kilomeetri maad.

Kas ka kusgil mujal kohtades seda sellisi hiiglasti olemas on, on teadmataks jäänud. Seniajani ei ole kusgilt mujalt mamonti puude jalkasid leitud.

Kuulus taimeteadlane Müller kirjeldab neid hiigla puid järgmiselt:

„Need offalised imeasjad, praeguse aja taimeriigi müra-
kad, wõiwad oma pikkuse poolest Heopfi piramiidiga wõistelda. Nende latw ulatab 130—150 meetrit kõrgele ja tüve on 10 meetrit läbi mõõta. Koor on neil tihe ja 4—5 jalga paks. Ta on pruuni karwa ja sikketuuline. Ühe maha raiutud hiigla puu lüüsid wõi kaswu kordasid ülesse lugesdes tuli awalikuks, et puu 3000 aastat wana oli. Ühel neist wõeti alumnisel tüwi otjal koor terwelt maha ja wiidi see määratu suur toru San-Franzisko näitusele. Seal muudeti tema kambriks ja kaeti seinad kalli waibadega üle. Kui suur kamber sai, wõib sellest arwata, et sinna 40 tooli pealtkuulajate jaoks ja üks klaver kontserti andmise tarwis sisse mahutati. Teine kord muudeti see puu koorest kamber laste mängupaigaks, kus 140 lapsel ruumi oli. Teisel niisamasugusel puul, mille läbimõõt 25 meetrit oli, läks õnneks koort maast kuni 50 jala kõrguseni terwelt ära wõtta. See koorest toru tehti ruumikaks torniks linna. Rimetatud puude oksad kasvawad enamasti õigesti loodwinklis, wahel harwa maha poole kumerasti; oksade koor on hele roheline.

Seemned ei ole neil Kalifornia männadel sugugi suuremad, kui teistel harilikudel puudel. Nagu kõigil okaspuudel, nii on ka neil kätid.

Nüüd oleme lihidalt Amerika hiiglamännasid järele waadanud ja läheme selle peale Afrika baobabi ning Tenerifa saarel kasvawa draconi puu juurde, mis tõesti küll kõigewanemad maailma taimete riigis on.

Üks neist baobabi või ahwi leiwapuudest Ahwrikas on tiiwist ümbermõõta 30 meetrit jäme, aga pikkus kõigest — 4 meetrit. Tema oksade ülesliigne raskus kaalub neid ikka alla poole ja kui nad ka kõrgemale kasvaffiwad, siis murraks neid wägewad tropika tuuled maha. Sellepärast on nende tiwi nii liihise ja oksad madalal, kaharad. Keskmise ladwa haru ulatab pool kumeras 20 meetrit pikuti, aga teised kõrwal oksad loogeldawad alaspidi ta ümber ning ünnitawad seega paksu lihawa oksadest ja toreba lehtedest roheline kuhiliku, mille läbimõõt tihti 50 meetrit on. Kuulus Abdanson, kes baobabi puid kõige rohkem on uurinud, ütleb, et see taimeriigi imetiikk 6000 aastat wanaks elab. Oma wilja kasvatab see puu ka iseenele moodi järele suurel kujul. Nad on tihti täiskaswanud inimese pea suurused ja on neegritele väga tähtsaks arstimise aineks, kui ka toidu tarbeks; iseäranis on nende wedelik väga hea arstirohi furnawa külmatõbe wastu, mis väga wõimsalt tropika maadel walitseb. Baobabi puu kuitatatud oksad ja tema wilja mahl on väga head põletatud haawade peale ja veel mitme muu häda wastu, mispärast ta ka terwes Afrikas väga laiali laotatud kauba produktiks on saanud.

Pea alati on sarnaste hiiglapuude tüwide sees õõnsused, mida neegrid tihti omale väga tähtsaks panipaigaks pruugiwad; ehk nad ise raiuwad puu tiwi õõnsaks, kus siis rahwa waned koos käiwad arupidamas, või jälle paigutawad sinna furnusehad oma tähtsamatest liikmetest, nagu näitujeks laulitud, muusikandid, nõiad, tuuletargad jne, ja lööwad siis laudadega need imelikud hana ukseid kinni. Ajajooksul muutuwad furnusehad muumiateks, ja baobab, milles niisugused on, saab siis terve ümberkaudsele rahwale hirmutuseks.

Üksgi maailma hiiglapuu ei või suurusega draconi puu wasta jaada, mis aastal 1402 Tenerifi saarel Prantsuse looduseuurija Betankur ülesse leidis. See Drotawi draconi

puu on maapinnast 72 jalga piff ja 10 inimest ei ulata teda kättega ümber wõtma.

Praegusel ajal ei wõi aga nimetatud puu suuurst karwa pealt kätte saada, sest et wägew tuule keerb teda 1868 a. küünlast 2. päewal maha murdis. Humboldti mõõtmise järele 1799 a. oli selle puu läbimõõt 20 metri kõrgusel 15 meetrit. Teised reisijad aga tõendawad, et ta weel palju jämedam olla olnud. Kõhalihtud rahwa jutud teatawad, et see puu ifka weel anmu enne seda, kui eurooplased ta ülesse leidfiwad, ühesugune wägew puu pörakas on olnud. Kõigipidi on aga kindel, et tema hiiglapuu on olnud, mille sarnast teist ei ole. See puu oli weikese linnakese Drotawa ukfus, mille nime järele ka seda puudgi nimetati. Tõemõttelikult järele kaaludes on selgusele jõutud, et see tuntud dracoena 6000 aastat ilusasti wana oli.

Kättetajumine.

G. Grauss.

"Siin on, neiu Anna, teile ka kiri," ütles majaperemees kirja üle laua ulatades ja naeratahes.

Neiu nägu kattis äkitselt puna. Häbenemine ja rõõm, suur rõõm ajasiwad neiu le were palgetesse. Wiimaks ometi kord jälle kiri! —

Miipea kui võimalik oli, läks Anna kalli warandusega oma tuppa. Müüd pidi pika pika ootamise aja järele kallis õnnetund tulema. Terwel neljal pitäl nädalal ei olnud armas inimene kirjutanud!

Wärisewate kättega rebis neiu kirjaümbriku ääre lahti ja waatas õnnelikult kirja peale, mida tugew mehe käsi oli kirjutanud. Siis luges ta:

"Armas Anna! Tõeste raske on mul Sulle ütelba, mis ma ometegi pean ütlemä. Eht küll wanaõna ütleb, et see, kes ennast wabandab, enese peale kaebab, süüdlane on, siisgi tunnen ma tarwis olema ennast wabandada.

Sul, Anna, ei ole aimamistgi, misjuguiste raskustega minul wõitlemist on. Riiategi siin, linnas, jõuab minujugune

mees, kellel warandust ja rikkaid sugulasi ei ole, waewalt jahul seista. Minult üks tee on, mille kaudu edasi peasetakse. See tee on rikas naine.

Mis mina kõik ei ole ära näinud ja läbi teinud, aga ikka asjata! Ma olen araks läinud, Anna! Sa, Anna, kui Sa ei oleks pärast isa surma minu eest ära põgenenud, wõeraste inimeste majasse läinud, wõib olla, siis oleks mu elu teifiti läinud. Ma oleksin siis ilusas unes sammunud, mida ainult magaja wõib astuda; meie oleksime abielusse heitnud, küsimata, kuidas pärast pulmi peame elama.

Nüüd aga ei jõua mälestus, mida aasta jookkul ainult päewapilt unustada ei lase, mind nõnda palju uimastada, et ma ettewaatamata sammufid astuissin. Terwe, selge, kaine mõistus on jälle mulle tagasi tulnud. Ma küsisin ikka ja jälle iseenejelt, kas see mitte otse kuritöö ei ole, kui meie kahetse abielusse heidame. Mis lootus on meil waesusest peasemisest? Ei mingisugust.

Meie peame üksteisest lahkuma, oli mu otsus.

Siis tuli aeg, kui ma häbitundmusega wõitlestin. Ma pidin ju sõna murdma, kui ma tahtsin teha, mis meile mõlemale parem, mis tarwilik oli. Sa hakkad autumat, kes oma sõna, mis ta Sulle annud, wiskama, põlgama...

Viimaks aga sain ma häbitundmuse üle wõidu. Ma hakkasin ringi vaatama ja leidsin, mis ma otsisin. Nelja nädali eest kirjutasin ma ennast noore rikka naisterahwaga ja kahetsa päewa pärast on pulmad.

Iseenejelt mõista, ei ma Sulle tagasi maksan, mis Sinu isa minu pärast on kulutanud. Intresside ja intresside intressidega kokku saad Sa kaunis suure summa, mis Sulle wõimalikuks teeb seda leida, keda waesed tütarlapsed siin maailmas sagedaste ei leia — töökas, tubli mees.

Ära liiga pahane ole!

Sinu tänulik Artur."

Neiu oli kirja läbi lugenud, ilma et ükski pisar ta wadest oleks tumestanud ja selgeid, hirmus selgeid kirjatahta wõwendama ajanud. Kui aga kiri oli läbi loetud, tundis Anna imelikku nõrkust. Talle näis, kui langes ta minestusesse, nagu kukus ta alla sügawasse pimedasse kuristikku, mis end aigutades ta ees awas. Äkitselt tõusis aga neiu püsti. Nõrkust ei

tohtinud tunda. Suuli ja Klaara ootasivad all toas koolitajannat.

Mõlemad weikesed tüdrukud waatasivad imelikult Anna otsa, kui ta tuppä astus. Nad arwasivad koolipreili haige olevat. Anna püüdis võimalikult rahulik olla, pidas koolitunnid ära, läks siis lastega jalutama ja pärastj sööma, nagu ei oleks midagi juhtunud. Kohused nõudsidwad ju täitmist.

Laua ääres oli rõõmus weikene Klaara emale palju sofistanud ja Anna tundis, et perenaise sõbralik waade sagedaste tema peal wiibis. Meiu kartis, et ta punastab ehk koguni nutma hakkab.

Pärastj söömist kutsus perenaine Anna kõrwale. „Armas Anna,“ ütles ta osawõtlikult, „Klaara rääkis mulle, et teie haiglane olete. Ma ei oleks muidu tähele pannudgi, et teie tõeste haiglane näite olemat. Kas teie ei soovij midagi?“

Pool tahtmata ütles Anna: „Ma olen väga halwa sõnumi saanud. Ma... ma soovijfin Tallinnasse sõita.“

„Sõitke, kui soovite, kas täna. Lastel on õnneks, kui paar nädalit wõiwad puhata. Et teie tagasi tulete, niipea kui võimalik, jeda ma usun kindlaste. Kui teie aga Tallinnasse tahate jääda, siis kirjutage.“

Anna waatas äraminejale imestades järele. Kuidas wõis jellesamas ilmas nõnda häid inimesi olla, kus nõnda halbu oli?

Mõne tunni pärastj sõitis Anna raudteel Tallinna. Ta ei teadnud mitte, mikspärastj ta sinna sõitis, mis ta sealt tahatis. Ta tundis ainult, et ta Tallinnas peab olema, kui „teda“ laulatatakse.

Teel mõtles Anna minewiku peale. Ta nägi enese jälle isakodu olema ja kuulis wana, sõbralist meest lahkestest Arturist rääkima. Poisj ei olnud sugulane, waid ainult waeseks jäänud ja surunud sõbra poeg. Wanamees armastas teda aga nagu oma poega. Ta kõneles alati poisji andeid, tublidust ja usinust kiites ja laskis oma kulul poisji koolis käia.

Ka Anna armastas ilust, wiisakat ja osawat poisji, igatjes tema järele, kui teda kodu ei olnud, ja oli õnnelik, kui ta tema jelfsis suures aias jooksis, mis maja juures oli. Annal ei olnud ju kedagi, kellega ta sõprust oleks wõinud pidada. Oma ema oli ta waewalt tunnud, isal oliwad omad talitused ja sõbrannaid ei olnud Annal mitte.

Anna riided läksiwad pikemaks, isa juuksed hallimaks ja Artur ifka suuremaks ja mehisemaks. Siisgi armastasiwad noored inimesed üksteist päew päewalt rohkem. Kui nad üksteisele juud andsiwad, mis nad ka ennemalt oliwad teinud, siis sündis see hoopis teisiti kui enne. Noor neiu tundis sooja ja külma selle juures ja ta palged löiwad punetama.

Siis tuli imekena kewadene õhtu. Wanade puude noori lehta kahistas tuuledõhk, täiskuu paistis taewast ja ligidal laulis ööpik. Mõlemad noored inimesed jalutasiwad käiklakes aias ja kuulasiwad öö taseid healesid.

Siis küsis Artur, kas Anna tema armsaks naiseks ei taha saada, kui tema kooli läbi teeb. Anna ütles: „Ja!“ Siis suutelesiwad nad ja läksiwad isa juurde ning jutustasiwad temale, et nemad paari tahawad minna.

Hallide juukstega wanamees rõõmustas, nõnda et talle pisarad filmadesse tuliwad.

Raks aastat läks mööda ja wanamees suri ära. Ta ei muretsenud surres oma tütre eest. Ta teadis, et tütrele kihlatud peigmees ja sõber kaitsjaks jääb.

Peale Arturi ei jäänud Annale peaaegu midagi isast pärandada. Kui maja ja aia ära müüdi, saadi parajaste nõnda palju, kui wõlgade tasumiseks tarwis läks. Arturi koolitamine oli rohkem maksnud kui Anna isal tagawaraks oli kogutud.

Mis pidi Anna tegema? Arturi juurde ei wõinud ta enne minna, kui nad laulatatud ei olnud ja laulatusele ei wõinud Artur weel mitte minna. Ta teenistus oli alles liiga weikene. Waewalt jattus palk Arturil enese ülespidamiseks.

Nõnda wõis noor tütarlaps õnne tänada, et ta kodukoolitajanna koha leidis. Arturiga wahetas Anna sagedaste kirjaid. Et ta lootused täheks wõiwad minna, seda ei olnud talle meeldegi tulnud, kuni...

See firi! Mida sagedamine Anna teda luges, seda suuremat wiha tundis ta. Niisugune hoolimata, südameta rehkendaja pettis! Kui kunstlikult ta ennaft wabandab! Ta pakub raha! Wilets, raha! Mõrjsja rahast lubab ta selle summa ära tasuda, mis tema koolitamiseks ära kulutatud. Nähtawaste oli ta poisikeste põlwest saadik kõik üles kirjutanud, mis ta oli saanud, et pärast, kui rikka tüdrukuga naiseks wõtab, intresside intressid wõiks tagasi maksta.

Tal olivad rikka naise wõtmise plaanid juba ammuigi walmis olnud ja kõik töötused lihtsad häämata pettused...

Nüüd teadis Anna äkitselt, mikspärast ta Tallinnasse sõidab. Ta tahtis hoolimata rehendamajale näidata, et see effi-nud on, et see üht tähtsat asja tähele ei ole pannud — endise mõrvoja kirkelist, kuuma, uhket neiu südant — mis rehnungist kriipsu läbi tõmbab.

Niipea kui Anna Tallinna raudtee jaama oli jõudnud, küsis ta, kus kohal ligidal püsside ja pistulite pood on. Sealst ostis ta enesele rewolvri ja patronid.

Rahessa päewa hiljem oli Jaani kirikus laulatus. Wanad naised ja teenijad tüdrukud seiswad juba ammuigi enne pulma-liste tulekut kiriku ukse juures. Nad waatlesiwad imestusega ja kartes ilusat, saledat, uhke näoga ja põlewate mustade filmadega neidu, kes ennast seina najale toetas ja ükssilmi sinna poole waatas, kust poolt tõllad pidiwad tulema.

— „Ega see ainult wahtimise jaoks ole siia tulnud...“

— „Waata Riisa, täna näeme imet!“

— „Peigmehele olnud hull pruutisi!“

Anna ei kuulnud uudishimulise rahwa juttu. Ta filmad wälkusiwad ja käsi pigistas taskus rewolvri laadi.

Sealt tulewad tõllad. Esimesest, mis seisma jäi, tuli piff, tore noormees wälja ja pööris ümber, et walges, kahise-was siidis mõrsojat tõllast wälja aidata.

Taewas, kui näotu mõrsoja peigmehe kõrwal oli. Wana, weikene, kuiwetanud ja inetu! Suuksed punased, nägu tedre täh-teji täis, filmad wehikallid ja wiltu kistud huulte ümber kibe joon...

Waatajate keskelt oli äkiste walju naeru kuulda, põlgduft awaldawat naisterahwa kõlawat naeru — —

Peigmees ehmatas ja waatas pärani filmil wähe aega naerja otja, nagu näeks ta nuhtlejat, kättetajajat hirmust waimu. Siis lõi ta nägu punetama. Ruttu wõttis ta oma siidise mäsitud mõrsoja käefõrwale ja astus hiireste firikusse.

Anna ei läinud neile järele. Mõtetes pööris ta südalinna poole, läks üle uulitsa ja astus trepist, mis doomemäele wiib, ülesse. Tiigi juures, kus tallinnalased talwel liugu lasewad, jäi ta jalgteel seisma ja wiskas rewolvri tiigi.

„Mul ei ole sind tarwis!“ ütles ta kergemalt hingates, kuna uhke, pilkaw naer ta huulte ümber mängis. — Saatus oli äranbjaale ise kätte tasunud. Sest ajast saadik, kui Anna jeda inimest oli näinud, kellele ta peigmees enese eluks ajaks oli ära müüinud, tundis ta, et ta vihatud mehele kõige walu-
samine wõib kätte tasuda, kui ta tema elama jätab.

Ärgmine rong wiis Anna koju tagasi.

Alila.

— Ojawi ärimees. Kaupmees, kes öösel warga poes finni püüab: Kui teid nüüd midagi ei osta, siis annan teid jebamaid politsei kätte.

— Rütt jänese peale sihtides: — Noh, jänesekene, nüüd wõid oma testamendi walmis teha.

Laeng läheb mööda.

Rüti seltsimees: — Waadake, juba ta jookseb notariuse juure.

— Röögitüdruk: — Kuulge, lihunik, nüüd andke mulle kord paremat liha. — Lihunik: — Kas proua nuri-
seb, et liha hea ei ole? — Röögitüdruk: — Ei, aga juba tats peigmeest on mu maha jätnud.

— Luuletaja: — Toomas, mis sa sealt minu kirju-
tuse laua pealt wõtad ja ära põletad? Toomas: — Minult täiskirjutatud paberid. Puhtasje paberisse ma ei puutu.

— Viialdamine: Tantsupidul. A.: — Noh, sõber, miksparaft teie nõnda palju higistate? Kas neiu Liisi nõnda raske on tantsitada? — B.: On jah. Ma arwan, ta kannab wist kõik oma kaasawara wiiekopikulistest wafrahades taskus kaasas.

— Suudi ihnuks. Itška waatab Besuwi tulepursta-
mist ja ütleb: — Taewas halasta, misjugune küttematerjali raiskamine! Sin on tuline palaw ja siiski kõeb terve mägi.

Maailmatarkus.

D. B. J. de Gasterosa.

— Müüdsel ajal on ühel inimesel enam teadusid tarwis kui wanal ajal seitsmel targal.

— Usinus ja anded. Usinuse läbi jõuab kestmiste annetega inimene kaugemale kui annetega inimene ilma usinuse ta. Töö on hind, mille eest kuulsust ostetakse: mis wähe maksab, on wähe wäärt.

— Amet. Ara hatta niisugusesse ametisse, mis halwas kuulsuses seisab. Niisugused need ametid on, ei ole tarwis nimepidi ütelda. Nad on need, mis põlgduse all seisawad.

— Tunne õnnelikkusi ja õnnetuid, et esimeste poole ja teistest eemal hoida. Õnnetus on suuremalt jaolt lolluse nuhtlus ja osawõtmine temast on külgehakkawam kui üksigi haigus. Weikelele õnnetusele ei tohi ialgi uft awada, sest tema järele tulewad teised suuremad tuppä. Rahtlemise korral on kõige mõistlikum tarkade ja ettewaatlikkude poole hoida, sest et need warem ehk hiljem õnne saawad.

— Tunne pilkesõnu ja oska neid tarwitada. See on kõige suurem kunst inimestega läbi käimises. Pilkesõnu tarwitatakse sagedaste südamete katsumiseks, wahel aga ka kaduse ja wiha pärast. Niisama suure osawusega, kui teid wastane tarwitab, tuleb neid wastu wõtta ja just neid wadata, sest siis on wõimalik ennast kaitseada. Kui see, kelle peale sihitakse, jeda teab, siis läheb laeng alati mööda.

— Märguandmist mõistma. Enne oli rääkida wõimne kõikide kunstide kunst: nüüd ei jätku see. Inimene peab äraarwata oskama. See ei ole mitte liiga mõistlik, kes fergeste ei mõista. On ka ju südamete tundjaid ja neerude uurijaid. Otse neist asjust, mida meil kõige rohkem tarwis teada, räägitakse wähe ehk mõistu.

— Sihi wahel sinna, kuhu ja lasta ei mõtle! Inimese elu on sõda inimeste kurjuse wastu, sellepärast tuleb elus sõjakawalusi tarwitada. Salgi ei tehta seda, mis öeldakse, waid lubatakse ainult, et wastased walearwamisele jõuakiwad. Ühe plaani peale lastakse waadata, et wastase tähepanemist

felle peale juhtida, siis aga pöördasfe sellele plaanile selg ja tehasfe seda, mille peale keegi ei ole mõelnud.

— Igaühe soovijid tundma on kunst, mille läbi teiste peale võidakse mõjuda. Selle juures läheb enam osavust kui kindlust tarvis. Kõikidel on oma ebajumal: ühele aini, teistel omakas, suuremalt jaolt aga kõikidel lõbu.

— Waenlastest kasu saama. Kõiki asju on tarvis osata kätte võtta, mitte terast, mis haavab, vaid peast, mis kaitses. Targale toovad waenlased enam kasu kui lollile sõbrad. Paljud on waenlaste abil kõrgele tõusnud. Meelitus on kardetavam kui viha, sest et esimene tuleb warjab, kuna teine kustutab. Tark teeb waenlastest peegli, mis selgemine näitab kui sõbrus, ja parandab siis oma wead ära ehk warjab neid.

— Pool maailma naerab teise üle, aga narrid on mõlemad. Iga asi on hea ja iga asi on halb, nõnda kuidas soovitakse. Mida üks armastab, vihkab teine. Kõige suurem loll on, kes tahab, et kõik nõnda oleks kui tema hea arwab olevat.

— Loll ei ole see, kes lollust teeb, vaid see, kes pärast tehtud lollust warjata ei oska. Kõik inimesed teevad eksijammusi, ometegi wahega, et targad tehtud eksitusi warjavad, kuna rumalad juba enne jutustavad, mis nad teha mõtlevad.

— Ära kaeba ialgi. Kaebamine toob alati lugupidamisele kahju. Kaebamise läbi antakse teistele julgust ülekohut teha, kuna kaastundmusest harwaste on loota. Esimene ülekohus on teise wabandus.

— Igatehes julge olla. Teisa ei ole tarvis nõnda suureks pidada, et neid kartma hakkad. Igalühel on omad wead, ühel peas, teisel südames. Paljud on ainult niikaua suured, kuni neid isiklikult tundma õpid.

— Tunne oma õnnetähte! Keegi ei ole nõnda õnnetu, et tal seda ei ole. On ta aga õnnetu, siis on ta seltpärast, et ta teda ei tunne. Mõned seisawad wägewate juures aini sees, ilma et teaksiwad, kuidas ja miks pärast. Teisa armastawad targad. Mõnda on üks rahwas paremine wastu

wõtnud kui teine ja mõnda nähtakse ühes linnas paremine kui teises. Niisama on ka ühes ametis ehk seisuses enam õnn kui teises. Saatus segab kaarti, kuidas ja millal ta tahab. Igaüks tundku oma õnnetähte, niisama ka oma andeid, jät nende külles ripub ta õnn.

— Kõne ja teod teevad täismehes. Ütle, mis eeskujulist, ja tee, mis auus on. Kõne annab su ülemisest toaksest tunnistust ja teod su siidamest. Kõne on teo wari. Paremi fiidetud olla kui fiita. Ütelda on kerge, teha raske. Töö on mõtte wili: oli mõte hea, siis on tegu järelbusrikas.

M. Vares'i raamatu-, kunsti- ja kirjutusmaterjali kauplus

soovitat oma kõige täielikumad ladu tooliraamatuid ja abinõusid wälakooli kursusest silituoli lõpuni; waimuliku, spekulatiivse, hingituse-, lõbu- ja laste-kirjandust Gesti, Sakia ja Bene keeli, ka tarwitatult; müüdsama ilmunud „Kalewala kontserdi laulud naljalauludega“, hind 1 rubl. ja mitmet muud lauluwara. Kõiki kirjutuse ja sehtenduse asju; pildi-, lünne- ja kunstimaali-albumisid, kirja, muusika ja kooli mappisid, viitistid liht päewapildist kuni suure kunst-õistwäerwi pildini jne. jne. Meheri Konversation Begikon, 17 algõidid (102 rubl. asemel) 65 rubl. Nais!

Risf. tell. adr.: M. ВАРЕСЪ, г. ЮРЬЕВЪ, ЛиФл.

J. Mäesepp'a raamatu-, kirjutusmaterj. ja pildikauplus

Jurjewis turn ääres, kivitšilla ligibal

soovitat suure wäljawalituse kõitjugu linna- kui ka maa koolides pruugitawaid tooliraamatuid, peale selle kõitjugu kirjutusmaterjali, nii kui kõige kuulsamast Riia paberiwabriku paberist heksisid, kladesid, kontoraamatuid ja taskuraamatuid. Siis veel tahwlib, krihwlib, sulgi, sulepäid ja kõiki muud kooli tarwitusi. Koolikõpetajatele ja kõigile enam-õpetajatele annan kõige kõrgemad protsendid.

M. Jürgenzon.

Jurjewis, Mueturu nnt. nr. 8.

Ehte- ja moodiasjade kauplus.

Naisterahwaste ja laste kšbarad, mitmesugused mütsid, tanud, peasehted, laelarätikud, siis veel mõrša loorid ja ja pärjad, tšall- ja gaze-loorid, ršššenid.

Wäljawalimisefes

pean alati suure ladu paelasi ja viitsi, leinaloorisi, Brantuse loorisi, grenadinet, jaanalinna sulga, fantasie sulga, tiitwu, lindusi, lillesti, ilundelu jne. Die- ja wilkšbaraid wärwitakse, pestakse ja tehatse uute moodide järele minu juures igal ajal ümber.

Suur ladu

kõitjuguist meesterahwaste pesu, kraesid, maniskaid, manšettisid, willast pesu, traksid, kõige uuemat moodi laelarätikuid, naisterahwaste, meesterahwaste ja laste suklastid, wihmawarjusid, kindaid jne.

Surunehted tehakse mõne tunniga walmis.

Kõik tööd walmist. hoolega ja puhtaste kõige odaw. hinna eest

Tressneri esimese järgu kool

Jurjewis — Riitimaal — hariduse ministriumi gümnaasiumi täieliku programmiga, ettevalmistamise klassidega ja koolikostiga.

Erakool, kellest igal aastal ülema klassi lastwanditud studendi el-
fami ära teewad. Vanadus ja noorus ei takista koolisse astumist. Koo-
liraha on alamates klassides odavam. Käitwad wennad lorraga koolis,
fiis alandatakse kooli ja koolimaks. Vigemat teatust suusõnal ja kirja-
litult annab Jurjewis — Riitimaal, Hobuse uul. nr. 2 koolimajas

Hugo Tressner.

Maatuse nultsas nr. 14.

A. Matto nuride kaupl.

ja

Paranduse töötuba

soowitab suures wälja-
walikus tasku- ja seina
kellaid, kettisid, wõt-
meid, ripatseid ja kõik-
suguseid nuride tarbeasju.

Vällemüüjatele forged
protsendib. Ka wõtan
nuride parandust
wastu. Palun lahket
osawõtmist

A. Matto.

Palun adressi õigeste meeles pidada.

Georg Jürgens, kullasepameister,

Jurjewis, Aleksandri uul. nr. 6.

Soowitan omaist suurendatud tagawarast kõikisugu kuld- ja hõbeasju,
nagu: sõrmuseid, käewõruseid, sõrmawõruseid, broššesid, ristisid, hõbe ja
la unshõbe thee- ja söögilusilaid ja kõikisugu muud asju. Peale selle
ostan kõikisugu wanaaegseid kuld-, hõbe-, wass-, brong-, kivist ehl rauast
asju. Hästi fikseseatud töötuba, kus kõikisugu parandused korralikult ja
hästi tehtakse.

Georg Jürgens, Aleksandri uul.
nr. 6.

2 suurt hõbe aumärka.

Carl Hackenschmidt'i auruga wärwimise wabrik.

Asutatud 1832 a.

Jurjewis, Laatsareti nultsas nr. 1—7., Jurjewis.

Kraasimise wabrik

me suure täieliku sisseadmisega, et igaliks warsti korda saab ja mitte tühjalt tagasi sõita ei pruugi.

Ketramise wabrik äraproowitud kõige paremate, nuemate masinatega sisseasetud, nõnda et võimalik on kõige peenemaid ja kõige jämedamaid ühetaolisi lõngasid ketrada. Korrutamist toimendatakse 2, 3, 4, 5 ja 6 keeruliseks

2 suurt hõbe aumärka.

Kudumise wabrifus

saab igat firja moodi 1 kuni 3 arfinat laia riidet ja ilma tejskõmbluseta igas laiuses suured rätikud toetud.

Wanutamise auruiõul,

töösid weel jelsamal päewal kätte saada.

kõiksuguste kangaste ja rätikute juures, saab kõige paremal wiisil tehtud ja on wõimalik toodud

Willased ja poolwillased kodukoetud ehk poeriided saawad tükfides ehk ka terwelt kõige ilusamalt wärwitud ja dekateeritud, nõnda et nendesje (wihma) plekkisid ei telli ja läik ära ei kao.

Siidist ja poolsiidist kleidid, rätikud ja pitsid saawad kõige ilusamate wärwibega wärwitud ja kunstiteel rohtudega pestud ja isutöös kõige kenamalt kaunistatud.

Terwed palitud ja muud riided saawad nii wärwitud, et pärast märja ega kuiva läbi enmast koku ei tõmba.

Lahtiseid willu ja willast lõnga wärwin kõigis ehk wärwides ja igas karwas.

Riiete trükkimist willaste, poolwillaste ja siidirätikute peale toimen dan kõige uuemate ja ilusamate kirjadega.

Linaseriide wärwimist ja trükkimist kardinate ja kangaste peale, sinise põhjaga, toimen dan nii, et nad sugugi ei pleegi.

Müüdsed hinnad on endistest hindadest odawamad.

M. Soskin

24. Aueturu nnt. nr. 24.

**Muride ja kessade
kauplus ja
parandamise tööstuba.**

Soomitan suures määralikus
lõige esimestelt ja kõige pa-
remaid mitmesuguseid tasku-,
seina- ja äratamise kellasid,
niisama ka kettisid ja ripat-
seid kõige odavama hinnaga eest.
Parandamise tööd tehtakse
odavaste aga puhtaste ja hoo-
lega. Tehtud tööd eest vastu-
tan 2 aastat. Austatud töötar-
witaajaid palun waatama tulla.

Urmaatermeister

M. Soskin.

A. W. PAWLOW.

**Heeringate,
Soola,
Süte,
Hobuse riis-
tade ja
nahakraami ladu.**

Nr. 15. Kaubahoowis nr. 15
JURJEWIS.

K. Stahlberg.

**Kübarate, mütside ja naisterahwaste
kübarate kauplus**

Aueturu nnt. nr. 7.

Astutud a. 1862.

Meesterahwaste witskübarate, nahk ja riidest mütside,
niisama ka kõiksugu uniwormi mütside, riimade ja täh-
tede, riisindrite ja klattide ladu.

Alati uut moodu õle-, wilt-,
sammeti- ja pitside küba-
raid naister. jaoks, niisama
ka mütsisid, muhwisid ja
kraesid kõiksug. päris ja järel-
teht. nahtadest. Seinaküba-
raid ja loorisi alati tagaw.

Paischlikusti naisterahw.,
meesterahw. ja lookitlaste
jaoks, lindaid, wihma- ja
päewawarjused wabritu hin-
na eest, willaseid rätikuid,
loorisi, kaelarätikuid, tanu-
sid, sulga, lintisid jne.

**Brennabor
Räder**

J. Hint, Suur Peterburi nahakaupl.

ja ladu üle maailma kõige suuremate
Saksamaa wabrikute **jalggrattaid**

Brennabor, Leutner ja Russia,
mida minewal aastal 35,000 ära müü-
dud ja praegu üle $\frac{1}{2}$ miljoni pruugi-
takse. Wabrikus on enam kui 2500
töölist.

Kõiksugu talla- ja pastlanahku,
saapa sääre- ja pealishahku; meeste-
ja naisterahwa gamashid igat sorti.
Rangiroomasid, wilti, saapaid, nõõri ja
sidumise raguskit, wankrimääret.

Jalggrataste õhukummid, laternad, rattaõli
kõiksugu rattakruuwid jne.

Nr. 14. Kaubahoowis nr. 14.

Wallasakohu

ja

Wallaswalitsuse

raamatuid

müüb suurest tagawarast paberi
hinnaga

Olewiku trüfifoda.

Carl Thomasson'i
kunst-puunikerdamise ja tislari töötoas,
 ——— Jurjewis, Turu uul. nr. 32, ———
 walmistatakse kõik-suguseid töösid
 odawate hindadega.

J. Tedder.
Mitmesuguste willade ladu.
 Saapad. Nahad. Heeringad. Sool. Käimed. Kilud.
 Kolmi uul. nr. 9. Jurjewis. **J. Tedder.**

Russalepp Peeter Erich.

Müün

kihluse ja laulatuse sõrmuseid

odawa hinna eest, teen tellimise peale tööd ja wõtan paran-
 damise töösid teha. Jurjewis, Aueturu uul. nr. 9.

**K. Laurson, tislar-
meister,**

——— Jurjewis, Godja uul. nr. 12 ———
 soovitab igapäidi hästi tehtud
 mööblist, raamistikust ja lornukirstust
 kõige odawama hinna eest. Wõtab ka ehitamise töösid teha.

Olewiku tellimine

1901 aasta peale.

Olewik ilmub 1901 aastal

XX. aastakäigus endisel toimetusel.

Sunnata kaasandeks saavad Olewiku tellijad: **Seina kalendri, Tasutühtraamatu, Olewiku poliitika kalendri** ja mitmed muud kaasanded raamatutes.

Et Olewik oma siju poolest kõigiti täielik oleks, selle eest püüab toimetus hoolt kanda.

Kaastöölisi, kes Olewiku jaoks on lubanud ka edespidi kirjeldusi ja sõnumeid saata, on Olewikul rohkesti todu ja wäljamaal.

Piltisi ilmub Olewikus 1901 aastal rohkesti, heäranis päewa-juhtumiste üle.

Olewiku tellimine

posti kaudu on toimetusele kõige soowitawam rahasaatmise kaartiga (ПЕРЕВОДЪ). Tellimise aadress:

Лифл. гор. Юрьевъ, редакция газ. „Олевикъ“.

Cestikeeli: Liiwimaa, Surjew. Olewik.

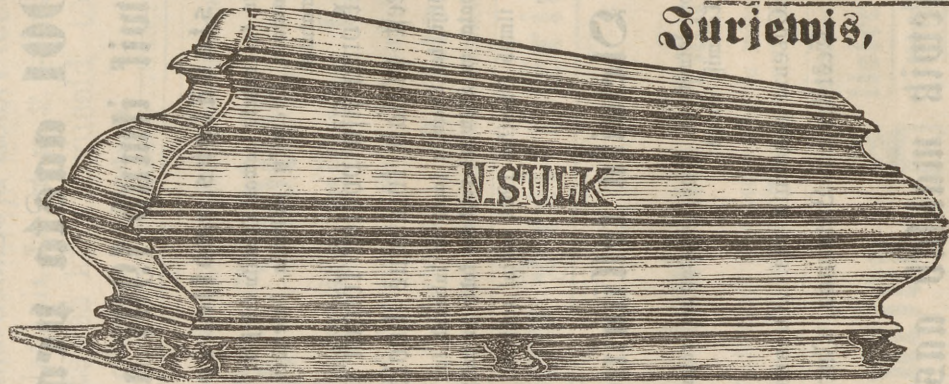
Olewik maksab aastaks

postiga	3 rbl. — f.	ilma p. ise ära wies ehk tihelk. postiga 2 rbl. 50 f. poolest aast. 1 „ 25 „
poolest aastaks	1 „ 70 „	

N. Sülk'i puufärfide magasin

Jurjewis,

Maatuse
nr. 5.

Maatuse
nr. 5.

Soowitan oma suurt ladu puufärfi siid, kummitud ja õiged, riidega ületõmmatud ja kõiksuguses wärwis lakeeritud. — Kõik puufärgid on seest tsemendiga ja pigiga kindlasti wäljatud. — Kõiksugu kannistusi puufärfide tarwis igatahes suures wäljawalikus saada. Odawad hinnad.

Выдано
из Запасных
фондов БАН
СССР

J. Räsä

muusikariistade töökoda

Zurjewis, Uuetorn uul. nr. 9,

walmistab kõiki muusikariistafid ja on ladus walmis, nagu klawerisi, orelisi, harmoniumisi, wiulisi, fitarrefi jne. Parandan wanu ja wõtan uute peale tellimisi wastu. Ka on kõik muusikariistade üfifitud jaod ja keeled ladus tagawaral.